

BETÆNKNING

AFGIVET AF ET AF

UNDERVISNINGSMINISTERIET NEDSAT UDVALG
TIL UDARBEJDELSE AF FÆLLES RETNINGSLINJER

FOR

UDDANNELSEN PAA DE ANERKENDTE BØRNEHAVESEMINARIER

I. DEL

UDDANNELSEN AF BØRNEHAVELÆRERINDER

J. H. SCHULTZ A/S
UNIVERSITETS-BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

87.251

B1

L6

211

X 55025 5655

1948/124

Statens pædagogiske Studiensamling
København.

Den 15. Januar 1946 nedsatte Undervisningsministeriet et Udvalg til Udarbejdelse af fælles Rehtmngslinier for den paa de anerkendte Børnehaveseminarier stedfindende Uddannelse af Børnehavslærereinder.

Til Formand for Udvalget beskikkedes Kontorchef i Undervisningsministeriet Fru E. Torkild-Hansen.

Til Medlemmer af Udvalget beskikkedes iøvrigt efternævnte:

Som udpegede af *Undervisningsministeriet*:

Ekspeditionssekretær i Undervisningsministeriet Frk. A. Vøltz,
Forstanderinde for Frøbel-Højskolen Frk. Inge Oldenburg,
Forstanderinde for Jydsk Børnehave-Seminarium Frk. Margrethe Christiansen,

Skolepsykolog, Kursusleder, mag. art. Frk. Sofie Riffbjerg,
Forstander for Frøbelseminariet, cand. psych. Jens Sigsgaard,
fhv. Forstanderinde Frk. Bertha Walff,
Afdelingschef i Statsradiofonien, mag. art. Jens Rosenkjær,

Arbejds- og Socialministeriet udpegede som Medlemmer:

Overinspektør for Børneforsorgen Oluf J. Skjerbæk, og
fg. Kontorchef i Arbejds- og Socialministeriet H. Horsten.

Ved Skrivelse af 28. Februar 1946 beskikkedes derhos Børnehavslærerinde Frk. Margrete Jensen til Medlem af Udvalget som Repræsentant for *Dansk Børnehaveraad* og ved Skrivelse af 15. Marts 1946 beskikkedes endelig Forstander Johs. Mejer-Jensen til Medlem som Repræsentant for *Dansk Frilidshjemsforening*.

Til Sekretær for Udvalget beskikkedes Sekretær i Undervisningsministeriet Viggo Martensen-Larsen.

Under Skolepsykolog mag. art. Frk. Sofie Riffbjergs Fraværelse i Tiden fra Maj—November 1946 har Børnehavslærerinde Fru Inger Kristine Mortensen deltaget i Udvalgets Møder som Suppleant for Frk. Riffbjerg.

Efter at Socialpædagogisk Seminarium under 7. August 1946 var blevet anerkendt af Undervisningsministeriet, har dette Seminariums Leder Frk. Marie Benedicte Gregersen overværet Forhandlingerne i Udvalget.

Udvalget har afholdt 24 Møder.

Spørgsmaalet om Nedsættelse af dette Udvalg rejstes oprindelig i en saalydende Skrivelse af 10. Marts 1942 til Undervisningsministeriet fra Repræsentanter for de daværende 4 anerkendte Uddannelsesinstitutioner for Børnehavslærereinder, nemlig Frøbel-Højskolen, Borups Højskoles Kursus for Smaa børnlærereinder, Jydsk Børnehave-Seminarium, Aarhus, og Frøbelseminariet:

»Underlegnede Ledere af de 4 statsunderstøttede Uddannelsesinstitutioner for Børnehavvelærere tillader sig herved at ansøge om, at der af Undervisningsministeriet maatte blive nedsat et Udvalg med den Opgave at faa udarbejdet Rehningslinier for en mere ensartet Uddannelse af Børnehavvelærere.

Vi begrundet denne vor Anmodning ud fra vor Opfattelse af selve Børnehavvelærerens store pædagogiske og samfundsmæssige Betydning og af de uddannelsesmæssige Krav, der derfor med Rette maa kunne stilles til de Ledere og Medarbejdere, der paalægger sig at røge denne Opgave.

Omend visse Principper kan siges allerede i en Aarrække at have været almenkendt ved samtlige Uddannelsessteder, saasom Uddannelseshidens omtrentlige Længde, Forbindelsen mellem den teoretiske og praktiske Uddannelse o. s. v., saa er der dog en Række andre Punkter, hvor større Ensartethed utvivlsomt vilde være til Fordel for hele Børnehavvesagen.

Det er vor Overbevisning, at en saadan principiel Ensartethed gældende Hovedretningslinierne maa kunne gennemføres, uden at den enkelte Uddannelseskole derfor behøver at give Afkald paa sin Frihed til i Enkeltheder at tilrettelægge sin Uddannelsesform ud fra sit særlige Syn paa Smaa børns pædagogikken og paa Børnehavens Ide.

Vi vilde derfor med Forventning imødesee Resultatet af et saadant Udvalgs Arbejde under Undervisningsministeriets Ledelse. *

Undervisningsministeriet, der ogsaa for sit Vedkommende havde været opmærksomt paa, at den herskende Ordning for Børnehavseminarierne, der er ganske uden Fællesbestemmelser, hverken i undervisningsmæssig eller tilskuds-mæssig Henseende kunde anses for tilfredsstillende, tog straks Skridt til Imøde-kommelse af denne Henvendelse og anmodede ved Skrivelse af 10. Juni 1942 de 4 Uddannelsesinstitutioner om at udpege hver en Repræsentant til Udvalget. Samtidig anmodede man Arbejds- og Socialministeriet om at udpege en Repræsentant.

Efter Ønske fra Arbejds- og Socialministeriet blev Udvalgets Nedsættelse imidlertid stillet i Bero paa Spørgsmaalet om, hvorvidt Udvalget eventuelt burde nedsættes under nævnte Ministerium i Stedet for under Undervisningsministeriet, og herpaa berøede Spørgsmaalet paa Grund af de ekstraordinære Forhold, indtil Udvalget i Januar 1946 efter Aftale mellem Arbejds- og Socialministeren og Undervisningsministeren ved forannaævnte Skrivelse af 15. Januar 1946 nedsættes af Undervisningsministeriet.

Efter nogle indledende Bemærkninger om Børnehavseminariernes Formaal og Opgave vil Udvalgets Udtalelser samle sig om følgende Hovedpunkter, der har dannet Grundlaget for Udvalgets Overvejelser:

- I. Godkendelse af Børnehavseminarier og Tilsynet med disse.
- II. Betingelserne for Optagelse i Seminarier.
- III. Indholdet af den teoretiske Del af Undervisningen.
- IV. Den praktiske Uddannelse.
- V. Undervisningens Afslutning.
- VI. Videregående Uddannelse.
- VII. Forslag til Tilskudsordning.
- VIII. Forslag til Regler angaaende de under I—VI nævnte Emner.

Endvidere er der efter Ønske af Kontorchef H. Horsten i et særligt Afsmnit (S. 40—44) optaget nogle Bemærkninger angaaende Spørgsmaalet, om Børnehavseminarierne eventuelt fremtidig bør henlægges under Arbejds- og Socialministeriet i Stedet for som hidtil under Undervisningsministeriet.

I en 2. Del af Betænkningen vil Udvalget fremsætte sine Bemærkninger vedrørende den fremtidige Tilrettelæggelse af Uddannelsen af Fritidshjemsledere, hvilken Uddannelse hidtil har fundet Sted paa Børnehavseminarierne jævnsides med Uddannelsen af Børnehavvelærere, hvorfor Udvalget af Ministeriet er anmodet om at stille Forslag vedrørende den fremtidige Ordning af denne Uddannelse.

København i August 1947.

Margrethe Christiansen.	H. Horsten.	Margrete Jensen.	J. Mejer-Jensen.
Inge Oldenburg.	Sofie Riffbjerg.	Jens Rosenkjær.	Jens Sigsgaard.
Oluf J. Skjerpæk.	E. Torkild-Hansen.	Bertha Wulff.	A. Vøhr.
	Formand		

Viggo Martensen - Larsen.

Børnehaveseminarierens Formaal og Opgave.

Børnehaveseminarierens Opgave er at uddanne Ledere og Medarbejdere til Børnehaver, (Fritidsljem) og lign. Institutioner. Det er saaledes Seminarierens Opgave at hibringe Eleverne de almene og pædagogiske Kundskaber og Færdigheder, som er nødvendige for Virksomheden i Børnehaver, men det maa samtidig under hele Uddannelsen have for Øje, at Uddannelsen skal tjene til Udvikling og Modning af Elevernes Personlighed, saaledes at de bliver sig Gerningens pædagogiske og sociale Ansvar bevidst.

Der er i alle Kredse, der beskæftiger sig med Børnehavearbejde o. lign., Enighed om, at det ikke er tilstrækkeligt, at Medarbejderne ved denne Virksomhed er i Besiddelse af den nødvendige praktiske Kunnen i Faget og de nødvendige teoretiske Kundskaber, men at der bag de paagældendes Ønske om at indtræde i Børnehavearbejdet maa ligge en klar Opfattelse af, at de er kaldet til Arbejdet blandt Børn, idet Arbejdet, hvis den paagældendes Personlighed ikke er præget af denne Indstilling, ikke har Udsigt til at lykkes.

Forholdet er da ogsaa det, at samtlige de nuværende Seminarier lægger overmaade megen Vægt paa, at der ved Siden af Kundskabsmeddelelsen hibringes Eleverne en saadan personlighedsskabende og karakterdannende Paavirkning, at de gaar til Arbejdet med Børnene med Kærlighed og Interesse.

Der er imidlertid store Forskelligheder mellem de bestaaende Seminarier i Henseende til den Aand og Indstilling, ud fra hvilken de øver deres Virksomhed, idet nogle er særligt prægede af den kristelige Aand og Moral, medens andre meddeleler Undervisningen paa ukonfessionelt Grundlag.

Der er i Udvalget Enighed om, at Arbejdet paa at tilvejebringe Ensatethed i Uddannelsen paa ingen Maade skal tilsigte at nedbryde de Forskelle, der bestaar mellem Seminarierens Aand og Indstilling, men at det tværtimod er ønskeligt, at Seminarierne i videste Udstrækning bevarer deres Særpræg. Man finder i denne Henseende alene Anledning til at fremhæve, at der ikke bør godkendes Børnehaveseminarier, hvis Indstilling er saaledes, at Kristendommen maa siges at være positivt modarbejdet.

Et Medlem af Udvalget, Frk. Riffbjerg, har ikke ønsket at tiltræde denne Udtalelse, idet hun anser Fremsettelsen af en særlig Udtalelse herom for overflødig.

1. Godkendelse af Børnehaveseminarier og Tilsynet med disse.

Der har ikke hidtil været givet Regler af nogen Art hverken for Oprettelsen eller for Driften af Børnehaveseminarier; de Børnehaveseminarier, der har opnaaet Tilsbud fra Staten, har herved efter kortere eller længere Tids faktisk Virksomhed opnaaet en vis Anerkendelse fra Ministeriets Side, støttet paa det Kendskab, som man navnlig gennem Overinspektionen for Børneforsorgen har erhvervet til de Kvalifikationer, som Seminarieret har hibragt de dertil dimiterede Børnehaverelevanter, og som disse har frugtbart gjort under deres senere Virksomhed i Børnehaverne. Men til Oprettelse og Drift uden Tilsbud fra det offentlige har der hidtil været ganske fri Adgang.

Udvalget maa imidlertid mene, at det vil være i saavel Elevernes som Seminarierens Interesse, at der gives Regler paa dette Omraade, saaledes at der opnaaes en vis heraf følgende Sikkerhed med Hensyn til Anerkendelsen af den Uddannelse, som Leder, Lærere og Elever ofrer deres Tid og Kræfter paa, ligesom det allerede nu er en naturlig Forudsætning for Statens Tilsbud, at alle Forhold vedrørende Seminarieret kan godkendes, herunder ogsaa Lederens Kvalifikationer, Undervisningsplanen og Undervisningens Afslutning.

Udvalget foreslaar derfor fastsat, at Oprettelsen af Børnehaveseminarier, der kvalificerer til Uddannelse af Børnehaverelevanter, fremtidig kræver Undervisningsministerens Godkendelse.

Som Betingelse for Godkendelse af et Børnehaveseminarium foreslaar Udvalget følgende:

- at* der foreligger en tydelstgørende Plan for Undervisningen, herunder angaaende Optagelsesbetingelserne, Undervisningens Indhold og Afslutning,
- at* Lederen normalt har forudgaaende Uddannelse i og Virksomhed indenfor Arbejdet i en Institution for forebyggende Børneværn og i Kraft af sin Uddannelse og Erfaring iøvrigt maa anses for egnet til at lede et Børnehaveseminarium,
- at* Lærerne har de nødvendige Kvalifikationer,
- at* der er sikret Adgang for Eleverne til den fornødne praktiske Uddannelse (Øvelsesbørnehaver),
- at* Lokalerne er tilfredsstillende,
- at* Seminarieret drives under en Bestyrelses Overtalelse,
- at* Seminarieret underkaster sig det af Ministeriet anordnede Tilsyn.

Hvis Lederen af Seminarieret ikke selv har Erfaring som Børnehavleder, bør Seminarierets Ledelse ske under særlig Medvirken af Lederen af den praktiske Uddannelse.

Medens den daglige Ledelse varetages af den ovenfor omhandlede Seminarierleder, vil det være ønskeligt, at Spørgsmaal af større Vigtighed forelægges en Bestyrelse til Afgørelse. Udvalget har i Forbindelse hermed drøftet Spørgsmaalet om en saadan Bestyrelses Sammensætning og finder Anledning til at foreslaa, at

den — foruden af en Repræsentant for selve Seminariet — normalt skal bestaa af i hvert Fald: en Repræsentant for Øvelsesbørnehaverne, en Læge, en Lærer eller Lærerinde fra Folkeskolen eller den højere Skole, samt eventuelt en Repræsentant for Børnehaveseminariets Lærere eller Lærerinder.

Godkendelsen vil herefter afhænge af Ministerens Skøn over, hvorvidt de angivne Betingelser er opfyldt, og Uddannelsen i det hele er forsvarligt tilrettelagt.

Udvalget har drøftet, om man bør stræbe henhimod, at Børnehaveseminarierne knyttes til et bestaaende Lærerseminarium eller Forskoleseminarium, hvilket kendes i Sverige, og maaske bl. a. af lokalmaessige Grunde kunde være meget praktisk og ønskeligt. Udvalget mener imidlertid, at en saadan Ordning næppe som et almindeligt Princip vilde være tilfredsstillende for Børnehaveseminariene, idet selve Arbejdet her dog er væsentligt forskelligt fra Arbejdet paa de egentlige Seminarier, saaledes at Børnehaveseminariene netop af denne Grund ogsaa bør kunne bevare deres eget selvstændige Præg, alt ganske uanset at der bør tilstræbes en Udvikling i Retning af den størst mulige indre Tilpasning af Opdragelsen og Uddannelsen paa Børnealderens forskellige Trin. Udvalget mener ikke, at der kan opstilles nogen generel Regel for det heromhandlede Spørgsmaal, udover at der i givet Fald utvivlsomt altid maatte kræves en selvstændig, særlig børnehavuddannet Ledelse ved Siden af Lærer- eller Forskoleseminariets skoleuddannede Ledelse.

Udvalget har endvidere drøftet Spørgsmaalet om Betimeligheden af, at der oprettes Stats-Børnehaveseminarier, hvilket i og for sig synes ligesaa naturligt som Oprettelsen af Stats-Lærerseminarier og Stats-Forskoleseminarier, ligesom Statens Deltagelse i Uddannelsen af Børnehavvelærerinder i det hele kunde synes rimelig, naar man erindrer, at den forebyggende Børneforsorgs Institutioners Virksomhed i stigende Grad er af almindelig folkeopdragende Karakter og saaledes baade af sociale og pædagogiske Grunde er en Virksomhed af stor samfundsmæssig Betydning. Hertil kommer, at det for private og økonomisk Henseende er overordentlig vanskeligt at oprette Børnehaveseminarier, medens der samtidig vil være et stærkt Behov for uddannede Medarbejdere i Børnehaven, saafremt de sidste Aars stigende Udvikling indenfor de forebyggende Institutioner fortsættes.

Da den hidtidige Ordning, hvorefter Uddannelsen af Børnehavvelærerinderne har været varetaget af private, imidlertid har virket tilfredsstillende, mener Udvalget, at det vil være rimeligt, at den egentlige Uddannelse fortsat overlades til det private Initiativ, forsaavidt og saalænge dette paa tilfredsstillende Maade og i det fornødne Omfang paatræger sig Opgaven. Man maa derimod anse det for ønskeligt, om Staten som dennes særlige Opgave vilde varetage den supplerende Uddannelse for de særligt egnede Medarbejdere i Børneforsorgen, som f. Eks. undses til Ledere af Børnehaver eller kombinerede Institutioner for forebyggende Børneværn. Udvalget vilde derfor finde det ideelt, om Staten oprettede et Fortsættelsesseminarium for Børnehavvelærerinder, der kunde give supplerende Kursus. Der tænkes her ikke paa at stille Krav om en Forlængelse af den Uddannelse, der kræves af de almindelige Medarbejdere i Børnehaverne, idet den 2-aarige Uddannelse under Fordrømming af de ønskede Kvalifikationsens Tilstedeværelse ved Optagelsen skønnes at kunne være kvalificerende til det almindelige Arbejde i Børnehaverne, men alene paa et Supplement til Uddannelsen for særligt egnede og interesserede Børnehavvelærerinder, som først efter et passende Aaremaal i praktisk Gerning skulde kunne faa Adgang til denne særlige Uddannelse.

Med Undervisningsministeriets Godkendelse af et Børnehaveseminarium maa følge Adgang til Statistiskud til Seminariet og til Understøttelser til Eleverne, hvorom henvises til Afsnit VII, pag. 22 og følgende.

I Forbindelse med Spørgsmaalet om Betingelserne for Godkendelse af Seminarierne staar Spørgsmaalet om Sikringen af disse Betingelsers Oplydelse under Seminariets fortsatte Virksomhed og under den Udvikling af Forholdene, som i Tidens Løb foregaar dels ved det enkelte Seminarium dels indenfor Børnehavearbejdet i Almindelighed.

Udvalget har derfor drøftet Tilrettelæggelsen af fremtidigt Tilsyn med Uddannelsen, hvis Opgave dog i lige saa høj Grad skulde være at virke raadgivende og vejledende som tilsynstørende.

Hidtil har der ikke bestaaet nogen Form for Tilsyn med eller Raadgivning ved Uddannelsen, og Ministeriet har i Spørgsmaal vedrørende Børnehaveseminariene savnet en særlig sægkyndig Bistand. Man har derfor i Sager vedrørende disse Seminarier — foruden den Bistand, der i en Række Spørgsmaal naturligt er indhentet hos Overinspektoren for Børneforsorgen, der har den nærmeste Indsigt i alle Spørgsmaal vedrørende Uddannelsens praktiske Tilstrækkelighed — søgt Raad fra Statskonsulenten i Sager vedrørende Folkeskolen og Seminarierne, uanset at Børnehavvelærerinduddannelsen ligger udenfor dennes Embedsomraade.

Udvalget har anset det for rimeligt, at der oprettes en Stilling som Tilsynsførende med Børnehavvelærerinduddannelsen, saaledes at Indehaverens Funktioner skulde bestaa, dels i at føre Tilsyn med og samtidig være vejledende overfor Børnehaveseminariene, dels i raadgivende Virksomhed overfor Undervisningsministeriet. Tilsynet tænkes i Forholdet til Børnehaveseminariene rent praktisk først og fremmest at skulle faa Karakter af en værdifuld Raadgivning og Vejledning.

Værdien af en saadan Stilling afhænger naturligvis i høj Grad af dens Indehavers Kvalifikationer, og Udvalget er klar over, at der maa lægges den største Vægt paa, at Stillingen til enhver Tid beklædes af en dertil særlig egnet Person. Det maa i Almindelighed kræves, at den paagældende selv har gennemgaaet Børnehavvelærer(inde)uddannelsen og i et passende Tidsrum har deltaget saavel i det praktiske Arbejde i en Børnehave, som i Uddannelsesarbejdet enten praktisk eller teoretisk. Videre maa det være en afgørende Betingelse for Ansættelse i Stillingen, at den paagældende staar frit og uafhængigt overfor de bestaaende Uddannelsessteder, med Forståelse og Respekt for det forskellige Livsryn, der vil præge de enkelte Børnehaveseminariars Arbejde indenfor de nu givne Fællestruger om Uddannelse og Maal i Henseende til praktisk og teoretisk Viden og Kunnen.

Under Hensyn til den levende Udvikling, der i de senere Aar er foregaaet og fortsat foregaar indenfor Børnehaveverdnen i næsten alle Lande, skønnes det at være af afgørende Betydning, at Indehaveren af Stillingen som tilsynstørende og Raadgiver for Ministeriet har nøje Føling med hele denne Udvikling.

Den tilsynstørende, der tænkes honorarløst, og som udpeges af Undervisningsministeriet, maa ifølge dets fastsatte Bestemmelser have Adgang til, saa ofte Vedkommende finder Anledning dertil, at aflægge Besøg paa og overvære Undervisningen paa Seminarierne og afgive Beretning om sine Indtryk til Ministeriet. Overfor dette maa den tilsynstørendes Beføjelser bero paa en nærmere udformet Instruks.

II. Betingelserne for Optagelse paa Børnehaveseminarierne.

Om Betingelserne for *Optagelse* som Elev paa de anerkendte Børnehaveseminarier har der ikke hidtil været givet Regler. Hvert enkelt af Seminarierne har hidtil selv fastsat de Krav, man har ønsket opfyldt af Eleverne som Betingelse for Optagelse paa det paaagældende Seminarium, og nogen større Ensartethed i saa Henseende består der ikke.

Udvalget har indhentet Oplysninger fra de enkelte Børnehaveseminarier om forskellige Spørgsmaal i Forbindelse med Afgangsbetingelserne og skal i saa Henseende anføre følgende:

1) *Dansk Indfødsret.*

Ifølge de indhentede Oplysninger kræver et enkelt af Seminarierne, at Eleverne skal være i Besiddelse af enten dansk, norsk eller svenst Indfødsret. De øvrige Seminarier synes principielt at staa aabne for ikke-danske Elever i det hele taget, kun saaledes at der er indtrømtet Elever med dansk Indfødsret fortrinnsvis Adgang. Det overvejende Antal ikke-danske Elever, der optages, er skandinaviske eller sydslesvigske, medens det er en Undtagelse, at Elever fra andre Lande optages. Udvalget anbefaler Oprøtholdelsen af Adgangen for Udlændinge til Gen- nemgang af denne Uddannelse, i Lighed med hvad der i Almindelighed gælder for Uddannelse her i Landet.

Man anser det dog for en Selvfølge, at der tilskrives Ansøgere med dansk Indfødsret fortrinnsvis Adgang til Uddannelsen, men mener iøvrigt ganske at kunne overlade Afgørelsen i de enkelte Tilfælde af dette Spørgsmaal til det paa- gældende Seminarium.

2) *Alder ved Optagelsen.*

Af de af Udvalget indhentede Oplysninger fremgaar det, at man paa sam- lige nuværende anerkendte Børnehaveseminarier normalt kræver en Mindstealder af 20 Aar ved Optagelsen. Flere af Seminarierne har tidligere haft 18 Aars Alder- ren som Minimumsalder, men har efter indhøstede Erfaringer i Stedet indført den nuværende 20-Aars Aldersgrænse. Paa samtlige Seminarier dispenseres der dog i et ikke helt ringe Omfang til Fordel for Elever mellem 19 og 20 Aar, der i Kraft af særlig Modenhed og omfattende Foruddannelse maa antages at være velegnede til Uddannelsen og det efterfølgende Arbejde; kun i meget sjældne Tilfælde er der givet Dispensation til Ansøgere under 19 Aar.

Der er i Udvalget Enighed om, at Optagelsen navnlig under Hensyn til det store Ansvar, der paahviler Eleverne, naar de efter endt Uddannelse faar Ansæt- telse i Børneforsorgsinstitutionerne, bør betinges af en vis Mindstealder, idet de helt unge Elever normalt ikke vil have den Modenhed, som er Forudsætningen for, at de kan faa det tilsigtede Udbytte af Uddannelsen. Man foreslaar derfor, at den nugældende Aldersgrænse af 20 Aar opretholdes som den normale Mindstealder for Optagelse paa Seminarierne, dog saaledes at der i særlige Tilfælde af Mini- steriet kan meddeles Dispensation for unge mellem 19 og 20 Aar.

19 Aars Alderen foreslaas saaledes som absolut Mindstealder, hvorfra der ikke kan dispenseres. Da man finder det ønskeligt, at Eleverne efter endt Skole- gang faar Lejlighed til at gennemgaa en vis modnende, almenmenneskelig Udvikling saamt til gennem praktisk, navnlig husligt, Arbejde at skaffe sig de praktiske Erla-

ringer, der er nødvendige for Uddannelsen, jfr. i det hele nedenfor under 5 og 6, er det iøvrigt ogsaa af denne Grund særdeles formaalsjænligt, at Aldersgrænsen sættes saa højt, at der bliver rigelig Tid til en saadan Udvikling og Uddannelse for Optagelsen paa Seminarier. Udvalget har i denne Forbindelse drøftet Spørgs- maalet om, hvortil man bør fastsætte en Maksimumsalder for Optagelsen, saaledes som det er Reglen i Sverige, hvor det er en Betingelse for Optagelse, at den paaagældende ikke er fyldt 30 Aar. Der har imidlertid i Udvalget været Enighed om, at en saadan Regel ikke er ønskelig her i Landet, idet den bl. a. vilde bevirke, at en Kreds af ikke helt unge Kvinder, som har vist sig ofte at kunne blive gode og stabile Medarbejdere i Børnens Tjeneste, afskæres fra Uddan- nelsen, for hvilken der skønnes at være saa stort Behov, at man ikke bør afskære Tilgangen for nogen Kreds, der maa forventes at kunne gennemføre Uddannelsen med tilfredsstillende Resultat.

3) *Vandelsattest.*

Det maa anses for en Selvfølge, at der maa opstilles visse Kauteler til Sik- ring af, at der ikke paa Seminarierne optages Elever, der ikke er i Besiddelse af de moralske Kvalifikationer, som Børnehaveregningen nødvendigvis maa kræve. Paa flere af de nu anerkendte Børnehaveseminarier kræves der da ogsaa en positiv Vandelsattest som Betingelse for Optagelse.

Udvalget har derfor ogsaa foreslaaet, at det — i Lighed med hvad der er gældende for Optagelse paa Lærerseminarierne — kræves, at Eleverne paa Børne- haveseminariet forinden Optagelsen fremlægger tilfredsstillende Vidnesbyrd om Forhold og Vandel, deriblandt Vidnesbyrd fra rette Vedkommende om, hvad Ele- ven har været sysselsat med siden sin Udtredelse af Børneskolen. Udvalget er opmærksomt paa, at Kravet, at Eleven skal have ført »en hæderlig og tilfredsstil- lende Vandel«, kan fortolkes forskelligt af de forskellige Forstandere for Semina- rierne; man anser det imidlertid ikke for hverken muligt eller rigtig at opstille bestemte Krav — bortset fra det selvfølgelige, at Udvisming af ligefrem strafvæ- rige Forhold normalt bør udelukke fra Optagelsen, ligesom letlevende unge Piger og unge Piger, der udviser Upræidelighed i deres Adfærd, som f. Eks. i Pengesager, bør udelukkes fra Uddannelsen. Man ønsker det iøvrigt overladt til Praktis at ud- forme Kravet nærmere, idet man rent principielt anser det for rettest at opret- holde en vis Frihed med Hensyn til Fortolkning af Bestemmelsen, saaledes at Afgørelsen stedse kan træffes efter et Skøn under Hensyntagen til samtlige de i hvert enkelt Tilfælde foreliggende Omstændigheder.

4) *Helbredsmæssige Krav.*

Arbejdet i Børnehaverne stiller ganske særlige Krav i Henseende til Med- arbejderens Sundhedstilstand ikke blot paa Grund af den nære Mulighed for Smitte for Børnene, men ogsaa fordi Beskæftigelsen med Børnene betyder en baade fysisk og psykisk Anspændelse for Børnehavetølerinden.

Der har derfor i Udvalget været Enighed om, at man maa sikre sig, at Eleverne paa Børnehaveseminarierne allerede ved Optagelsen kan præstere Attest for, at de opfylder visse nærmere angivne helbredsmæssige Krav.

Allerede under den nuværende Ordning er det almindeligt, at Seminarierne kræver Helbredstest ved Optagelsen, men dennes Formulering (trykt Skema eller blot Udtalelse af Lægen) er forskellig paa de forskellige Seminarier.

Udvalget har ment, at det bør forlanges, at Attesten udfærdiges paa det som Bilag Nr. 1 trykte Skema, saaledes at samtlige de stillede Spørgsmaal besvares af Eleverens Læge.

Da man ikke anser det for muligt eller rigtigt i et saadant Skema at stille Spørgsmaal om alle de Forhold, som i givet Fald kan være afgørende, foreslaas der krævet en almindelig Erklæring fra Lægen, om den paagældende efter hans Skøn i det hele findes egnet til Gerningen som Børnehavælærerinde. Ved Besvarelsen af dette Spørgsmaal bør Lægen efter Udvalgets Opfattelse bl. a. altid have sin Opmærksomhed henvendt paa den paagældendes psykiske Konstitution, idet Gerningen som Børnehavælærerinde just i nervemæssig Henseende stiller saa store Krav til Sillingens Indehaver, at kun de i psykisk Henseende stærke og rolige Naturen kan bestride Gerningen tilfredsstillende.

Med Hensyn til Virkningen af de ifølge Lægeerklæringen eventuelt konstaterede Mangler er der indenfor Udvalget Enighed om, at man skal være meget varsom med at fastslaa bestemte Mangler som absolut Udelukkelsesgrund i Henseende til Optagelse paa Børnehaveseminariet; ogsaa i denne Henseende bør Spørgsmaalet om Optagelse eller Ikke-Optagelse afgøres efter et Skøn i hvert enkelt Tilfælde over Ansøgnernes Egnethed i det hele. Det kan saaledes forekomme, at en Elev med Mangler i visse Henseender skønnes paa anden Maade at være i Besiddelse af saa fortrinlige Kvalifikationer, at man trods Manglerne ikke bør unddrage Børnehavegerningen en saadan Medarbejder.

Det Skøn, der saaledes skal være afgørende, vil det være Seminarierforstanderens Sag at udøve efter bedste Evne under Hensyn til det af Lægen afgivne Skøn over Eleverens Helbredstilstand.

Absolut udelukkede fra Optagelse maa dog naturligvis saadanne være, som lider af smittefarlig Tuberkulose eller anden smitsom Sygdom, hvilket forsaavidt angaar Tuberkulose allerede følger af den gældende Tuberkuloselov.

Helbredsattesten bør ikke være over 1 Maaned gammel ved Undervisningens Begyndelse.

Attesten bør indsendes direkte fra Lægen til Seminariet.

5) *Forudgaaende teoretisk Uddannelse.*

Der har i Udvalget været Enighed om, at der ikke bør kræves nogen særlig Eksamen eller Prøve for Optagelse paa et Børnehaveseminarium, men at det maa være tilstrækkeligt, at Eleverne har faaet deres skolemæssige Uddannelse i den almindelige Folkeskole.

Paa den anden Side er Studiet paa Børnehaveseminarierne dog af en saadan Beskaffenhed, at det maa kræves, at Eleverne paa en eller anden Maade har uddybet og suppleret deres Kundskaber fra Folkeskolen og i det hele har gennemgaaet en vis almindelig Udvikling efter Skolegangen i Folkeskolen. Uden en vis forudsættende og udviklende Uddannelse vil det i Almindelighed være for vanskeligt for Eleverne at følge Undervisningen paa Seminarierne, der delvis er af ret teoretisk Art. Hertil kommer imidlertid, at selve Børnehavearbejdet som foran berørt stiller meget store Krav til sine Udøveres Personlighed ogsaa i kulturel Henseende. Man maa i Betragtning af det foran anførte mene, at det, saafremt en tilfredsstillende Uddannelse skal kunne gennemføres som hittil i Løbet af 2 Aar, vil være nødvendigt, at Eleverne ved Optagelsen møder med visse Forudsætninger i den foran omhandlede Henseende. Da Folkeskoleuddannelsen slutes ved Udgangen af det 14. Aar, og da Optagelsen paa Børnehaveseminariet normalt først kan ske efter det fyldte 20. Aar, er det iøvrigt ogsaa allerede paa Grund af dette for-

holdvis lange Tidsrum rimeligt og naturligt at stille Krav om en vis videregaaende Uddannelse, idet i modsat Fald Eleverne endog vil være ganske ude af Vane med Tilgængelse af Kundskaber og deres Mulighed for fortsat Udvikling stærkt forringet.

Med Hensyn til den nærmere Angivelse af den teoretiske Foruddannelse, der maa kræves, har Udvalget ikke ment, at der bør opstilles bestemte Krav, men at man i det enkelte Tilfælde maa afgøre, om Eleverens Forkundskaber er tilstrækkelige. Man vil mene, at et Højskoleophold, sædvanligvis af 5 Maanedes Varighed, i Almindelighed maa formodes at give Eleveren den teoretiske Foruddannelse og Fortrolighed med Beskæftigelse med kulturelle Emner, som vil være nødvendig for en Gennemgang af Studiet, men man er klar over, at ogsaa anden Virksomhed af undervisningsmæssig eller studiemæssig Karakter kan være fyldstgørende, saasom eventuelt Førerkursus indenfor Spejderkorps, Idrætsforeninger og andre upolitiske Ungdomssammenslutninger. Udvalget har derfor foreslaaet, at det af Elever, der ikke har bestaaet Studentereksamen, Realeksamen eller anden tilsvarende Eksamen, kræves, at de har gennemgaaet et Højskoleophold eller anden lignende almindelige Uddannelse eller Virksomhed, og ogsaa for Studenter og Realister vil man anse en anden supplerende Uddannelse, f. Eks. i Form af et Højskoleophold for meget ønskelig, selvom man ikke for disse Elevers Vedkommende mener at kunne stille noget Krav i saa Henseende.

Endelig maa man finde det ønskeligt, at Eleverne om fornødent tilegner sig de nødvendige musikalske Forkundskaber inden Optagelsen.

6) *Forudgaaende praktisk Virksomhed.*

Efter den nugældende Ordning stiller man paa de anerkendte Børnehaveseminarier ikke noget absolut Krav om bestemt forudgaaende praktisk Virksomhed inden Paabegyndelsen af Børnehavuddannelsen, men de Elever, der aldrig har haft praktisk Arbejde eller mangler et grundigt Kendskab til husligt Arbejde opfordres i Almindelighed stærkt til at søge praktisk Erfaring gennem kortere eller længere Tid, inden de paabegynder Uddannelsen.

Der er Enighed i Udvalget om, at det er ganske nødvendigt, at man sikrer sig, at Eleverne inden Optagelsen paa Seminariet er i Besiddelse af en saadan praktisk Erfaring, at de paa Forhaand maa formodes ikke at være ganske uegnede til Børnehavegerningen. Udvalget har drøftet Spørgsmaalet om, hvorvidt det burde kræves, at den forudgaaende praktiske Virksomhed skal være gennemgaaet i en Børnehave, men har ikke ment, at der bør stilles Krav herom, idet Børnehaver normalt ikke er indstillet paa at modtage Elever forud for deres Uddannelse. Hertil kommer, at ihvorvel Uddannelse i en Børnehave er meget ønskelig, bør den praktiske Virksomhed ogsaa kunne ske i Børnehjem eller lignende Steder, liksom ogsaa Dyrctighed og husligt Arbejde maa være erhvervet som Husassistent i private Hjem. Noget Krav om, at Eleverne skal have haft Kursus i Husholdningsskole eller anden Skole, har man derimod ikke ment at ville foreslaa.

Om Varigheden af praktisk Virksomhed har der i Udvalget været Enighed om, at den maa være paa mindst 1 Aar, hvoraf mindst $\frac{1}{2}$ Aar i en Institution og mindst $\frac{1}{8}$ Aar i et Privathjem.

Saafernt der er Tvivl om, hvorvidt en Ansøger opfylder visse af de i det foregaaende nævnte Betingelser for Optagelse, kan denne ske paa Prøve. Endelig Bestemmelse angaaende Optagelse vil være at træffe inden 3 Maaneder efter Optagelsen paa Prøve.

III. Den teoretiske Undervisning, herunder Undervisningen i de manuelle Fag.

Formålet med den teoretiske Undervisning er først og fremmest at give Eleverne Forstaaelse af Børnens naturlige og sjælelige Behov samt Viden om, hvorpå disse Behov tilfredsstilles, og Børns naturlige Udvikling derved fremmes. Den teoretiske Undervisning tilstræber imidlertid ogsaa at give Eleverne Kendskab til det danske Samfunds Struktur, den sociale Lovgivning, særligt vedrørende Børn, Administration af Institutioner for forebyggende Børneværn, og ganske særlig Familiens Placering i Samfundet, dens Opgaver, Ansvar, Pligter og Rettigheder.

Grundlige Kundskaber og Viden indenfor de nævnte Faggrupper er en nødvendig Forudsætning, hvis Eleverne skal kunne gøre Fyldest i deres senere Gerning, der ikke begrænses til Pasningen af Børnene i Børnehaven, men rækker udover denne, idet Børnehavens Medarbejdere udøver en social Funktion af største Betydning, ikke alene for Børnene selv, men — gennem Vejledning og Raad — ogsaa for deres Forældre og for Samfundet som Helhed.

En Forudsætning for, at denne tredelte Opgave for Børnehavslærerne kan løses, er, at de er i Besiddelse af den Kultur og Personlighedens Dannelse, som ikke alene er nødvendig ved Omgangen med andre Mennesker og da navnlig Børn, men som ogsaa — og i særlig Grad — er påkrævet for den, der som Børnehavslærerinde har den Opgave at skabe det bedst mulige Miljø for Børnens Karakterudvikling.

Selv den grundigste Tilgængelse af Kundskaber og Oplysninger inden for de rent faglige Omraader er ved en Gerning som Børnehavslæreri ikke tilstrækkelig, naar den ikke forenes med den rette Indstilling overfor Arbejdet. Der kræves her i højere Grad end i de fleste Stillingen en Optræthed af det Arbejde, der skal udføres, Sindsilgægt og personlig Underordnelse overfor det daglige Arbejdes Krav, som dog næppe kan læres af den, der ikke har naturlige Anlæg derfor, men som dog alligevel kan fremmes under Uddannelsen. Forstaaelsen af dette for Børnehavsejeren særlige Forhold bør danne Baggrunden for al Børnehavslæreriuddannelse, saaledes at Opmærksomheden til enhver Tid er rettet paa at yde Eleverne den størst mulige Hjælp i denne Henseende, thi uden denne Forstaaelse og denne Indstilling kommer Uddannelsen dog til kort.

Disse Betragtninger ligger bag ved de Krav, der har fundet Udtryk i Indledningsparagraffen i det af Udvalget udarbejdede Forslag til Regler for den teoretiske Undervisning (jfr. Side 30), hvilke Regler tillige indeholder Udvalgets Forslag med Hensyn til det nærmere Formaal for Undervisningen i hvert enkelt Fag, og hvorledes dette Formaal naas. Udvalget skal derfor udover det foran anførte kun henvisse til det omhandlede Forslag til Bekendtgørelse.

IV. Den praktiske Uddannelse.

Da Formålet med Uddannelsen er at uddanne Eleverne til praktisk Børnehavearbejde, maa der i Undervisningen indgaa en saadan praktisk Træning, at Eleverne efter endt Uddannelse er fortrøilge med deres fremtidige praktiske Arbejde.

De nuværende Uddannelsessteder har derfor ogsaa tilrettelagt deres Undervisningsplaner saaledes, at herved Halvdelen af Uddannelsesstiden tilbringes

med praktisk Arbejde i forskellige Børnehaver. Det sædvanlige er, at Eleverne gennemgaar deres praktiske Uddannelse parallelt med den teoretiske, enten saaledes at de hver anden Dag gør Tjeneste i en Børnehave, og hver anden modtager teoretisk Undervisning, eller ogsaa saaledes at de hver eller hveranden Dag baade har teoretisk Undervisning og praktisk Arbejde. Herudover har Eleverne som Regel i begge Undervisningsaarene længere »Heldagspraktikperioder« paa indtil 5 Uger, i hvilke den teoretiske Undervisning i det væsentlige indstilles til Fordel for stadigt Arbejde i Børnehaver, ligesom Eleverne de fleste Steder i Sommertiden mellem de to Undervisningsaar gør Tjeneste som Medarbejdere i Børnehave-Sommerkolonier el. lign. Endelig arrangerer samtlige Seminarier i Løbet af Undervisningstiden forskellige Institutionsbesøg, hvorved Eleverne faar Indblik ikke alene i Børnehavearbejdet, men ogsaa i andre Dele af det offentlige Forsorgsarbejde.

Udenfor Heldagspraktikperioderne omfatter det praktiske Arbejde som Regel 12—15 Timers ugentligt Arbejde i alle 4 Semestre, og Hovedreglen er, at dette praktiske Arbejde udføres i forskellige Børnehaver i de forskellige Semestre, saaledes at hver Elev i Løbet af sin Uddannelse faar Indblik i Arbejdet i mindst 3—4 Børnehaver. Nogle Seminarier anvender dog en kortere Del af Uddannelsesstiden til Praktik i andre Institutioner, f. Eks. Fritidshjem og Spædbørnshjem.

Praktikundervisningen i Børnehaverne foregaar som Regel saaledes, at Eleverne det første Aar anvender Tiden til at gøre deres Lagtægsler og iøvrigt deltager i det foretænde Arbejde under Opsyn, medens de det andet Aar som Regel arbejder mere selvstændigt.

Frå Seminarernes Side har man nøje Kontakt med Elevernes praktiske Arbejde, hvilket Tilsyn som Regel gennemføres dels ved Seminarielederens Besøg i Øvelsesbørnehaven, dels derved, at Lederne af de paaagældende Øvelsesbørnehaver i det hele staar i intim Kontakt med Seminarernes Ledere eller den Lærerinde, hvem Praktikundervisningen er overdraget, saaledes at Seminariet til enhver Tid er klar over, hvorledes Elevernes Praktikundervisning forløber, og ved Samtaler med Eleverne er i Stand til at vejlede dem. Enkelte af de nuværende Seminarier har derhos indført et Kontrolkortsystem, hvorefter Øvelsesbørnehavens Leder for hver enkelt Elev fører et Oversigtskort, paa hvilket Elevens daglige Beskæftigelse indenfor alle Grene af det praktiske Børnehavearbejde opføres. Ved Semestrets Slutning sammenfattes Øvelsesbørnehavens Indtryk af Eleven til en udtømmende Udtalelse, der tilstilles Seminariet.

Gennemførelsen af den saaledes skitserede Praktikundervisning har i den forløbne Tid været forbundet med store Vanskeligheder, idet det stigende Elevtal har gjort det meget svært at fremskaffe det fornødne Antal egnede Praktiksteder, idet det er klart, at ikke en hvilken som helst Børnehave vil kunne paatage sig den heromhandlede Opgave, men kun saadanne Børnehaver, hvis Ledelse, Udstyr og Arbejde tilfredsstiller de Krav, der maa stilles til en vel ledet Børnehave, og hvis Ledelse magter foruden Arbejdet med Børnene at give Praktik eleverne en virkelig Indsigt i det praktiske Arbejde.

Repræsentanter for Fritidshjem- og Børnehaveelevernes Fællesraad har nuandtligt overfor Udvalget gjort Rede for Elevernes Ønske i Forbindelse med den fremtidige Ordning af Praktikundervisningen. Efter de paaagældende Elevers Udsagn er det hyppigt Tilfældet, at der i Øvelsesbørnehaverne overdrages saa meget Arbejde til Praktik eleverne, at de ikke faar tilstrækkelig Tid og Lejlighed til at gøre Studier over Børnene og Arbejdet med disse. Efter Fællesraadets Opfattelse

bør man derfor kun godkende saadanne Børnehaver som Øvelsesbørnehaver, som har saa megen Arbejdskraft, at Eleverne virkelig faar Tid til at gøre lagtagelser over Arbejdet, saaledes at Øvelsesbørnehaverne bliver i Stand til at meddele en egenlig Praktikundervisning. Det ideelle vilde i saa Henseende være, at der i Øvelsesbørnehaverne ikke maatte være mere end 2 Elever pr. Assistent.

Endvidere er det fra Fællesrådets Side anført, at det forekommer, at Eleverne samtidig med, at de gennemgaar deres Praktikuddannelse i Børnehaverne, udfører lønnet Arbejde for disse, som Regel saaledes at de hver anden Dag arbejder som Elever og hveranden Dag som lønnede Medhjælpere, uden at det er muligt at paapege nogen Forskel i deres Virksomhed. En saadan Ordning anses — da Arbejdet er ganske det samme alle Ugens Dage — for urimelig, idet Eleverne enten maa betragtes som Medarbejdere og saa udføre det Arbejde, der følger hermed, for den derfor gældende eller aftalte Løn, eller ogsaa maa de betragtes som Praktik elever, men saa maa Arbejdet tilrettelægges saaledes for dem, at deres Undervisning og Oplæring bliver det afgørende. Fællesrådets Repræsentanter har intet imod, at der tilbydes Eleverne lønnet Arbejde i Børnehaverne, men dette maa holdes skarpt adskilt fra deres Virksomhed som Praktikanter, og denne maa opfylde de foran omhandlede Krav med Hensyn til at frembyde Mulighed for Undervisning og Oplæring af Eleverne.

Udvalget mener, at den gældende Ordning af Praktikundervisningen stort set kan bevares uændret under den fremtidige Ordning af Børnehavelærervinduddannelsen, idet man navnlig ikke mener, at Omfanget af den heromhandlede Undervisning, svarende til 15 Timer ugentlig + et Par Ugers Høldagspraktik begge Aarene, bør ændres. Den nærmere Fastlæggelse af dette Timestal indenfor Undervisningsplanen, mener man, maa bero paa de paagældende Seminarieris egen Afgørelse.

I denne Henseende skal det anføres, at Udvalget har overvejet den norske Ordning (jfr. Bilag 8, S. 56), hvorefter Teorundervisningen og Praktikundervisningen er tilrettelagt semestervis. Udvalget er klar over, at en saadan Ordning kan frembyde væsentlige Fordele for Praktikundervisningen, idet Eleverne faar bedre Løjlighed til at indlevere sig i Børnehavens Liv, hvis de i Praktikperioden alene beskæftiger sig med praktisk Arbejde. Paa den anden Side kan en Ordning som den omhandlede betyde en Svækkelse af den teoretiske Uddannelse, bl. a. fordi det sidste Semester i Uddannelsen nødvendigvis maa blive et Praktiksemester, idet det næppe kan nytte noget at sende Eleverne til Praktikuddannelse det første Semester, inden de i hvert Fald har noget teoretisk Grundlag.

Udvalget mener imidlertid ikke at kunne tage endelig Stilling til dette Spørgsmaal, men det maa bero paa de Erfaringer, der kan gøres herhjemme i de kommende Aar, om en semestervis Døling af Undervisningen i Teori og Praktik bør søges indført.

Udvalget har drøftet Spørgsmaalet om, hvorvidt det bør kræves, at samtlige 4 Semestres Praktik gennemgaaes i Børnehaver, eller om man skulde kræve, at en større eller mindre Del af den gennemgaaes i Fritidshjem, hvilket kunde være naturligt paa Grund af det bestaaende Fællesskab i Uddannelsen mellem Fritidshjems- og Børnehavemedarbejdere og det Forhold, at en stor Del af Fritidshjemmenes Lærere er børnehavenuddannede. Man har imidlertid ment, at Hovedrøgten fremdeles bør lægges paa den praktiske Uddannelse i Børnehaverne, og har derfor foreslaaet, at Praktikken i hvert Fald i tre af Semestrene skal gennemgaaes i Børne-

haver, medens det staar Seminarierne frit for, om de et af Semestrene vil lade Praktikken foregaa paa et Fritidshjem eller i en Børnehave.

Med Hensyn til Øvelsesbørnehaverne mener Udvalget, at der bør stilles Krav om, at de hvad angaar Ledelse, Udstyr og Arbejde opfylder de Krav, der efter en almindelig sagkyndig Bedømmelse maa stilles til en vel ledet Børnehave, ligesom man maa forlange, at det godtgøres, at Børnehavens Leder er i Stand til at meddele Eleverne den paagældende praktiske Uddannelse. Udvalget har anset Spørgsmaalet om Sikring af den praktiske Uddannelse for saa vigtig, at man har ment, at Seminarierne, inden der meddeles dem Godkendelse, skal have sikret Adgang for Eleverne til den fornødne praktiske Uddannelse, jfr. det Side 7 anførte.

Afgørelsen af Spørgsmaalet, om den eller de Børnehaver, hvori Seminarierne lader Eleverne gennemgaa den praktiske Uddannelse, kan godkendes som Øvelsesbørnehaver, mener Udvalget, rettest maa bero paa Overinspektionen for Børneforsorgen som den Institution, der har det nærmeste Kendskab til Børnehaverne og deres Ledere.

Hvad angaar det af Elevernes Fællesraad rejste Spørgsmaal om Karakteren af Elevernes Beskæftigelse paa Praktikstedet, mener Udvalget, at det i første Række maa bero paa Aftale mellem Lederne af henholdsvis Seminarieret og Øvelsesbørnehaven, hvormed Eleverne skal beskæftiges i Børnehaven, og hvorledes den praktiske Undervisning skal meddeles. Seminarieret maa imidlertid sikre sig, at Eleverne virkelig faar Udbytte af deres Ophold i Børnehaverne, hvilket vil nødvendigvis forskellige Kontaktforanstaltninger fra Seminarierets Side, f. Eks. jævnlige Indberetninger fra Øvelsesbørnehavens Leder om Elevernes Beskæftigelse og hendes Standpunkt i det praktiske Arbejde, og Inspektionsbesøg, ikke sjældnere end 1 Gang hvert Semester i Øvelsesbørnehaverne.

Med Hensyn til det af Fællesrådets Repræsentanter oplyste om Elevernes lønnede Arbejde i Børnehaverne finder Udvalget Anledning til at anføre sine alvorlige Betænkeligheder ved, at Eleverne paalægger sig lønnet Arbejde jævnsides med deres Uddannelse, der stiller store Krav til deres Kræfter, og, hvis den skal gennemføres forsvarligt, beslægtet det meste af deres Tid.

Man mener derfor, at det i Almindelighed ikke bør tillades, at Eleverne paalægger sig saadant Arbejde, men foreslaar det overladt til det paagældende Seminarieris Leder rent undtagelsesvis at træffe Afgørelse med Hensyn til Afvigelse i hvert enkelt Tilfælde, alt under Hensyn til den paagældende Elevers Evner og hele Standpunkt.

Selve Arbejdet som Praktikant i en Børnehave forudsættes at være ulønnet, ligesom der heller ikke fra Eleverens Side vil være at betale noget Honorar for den der givne Undervisning.

V. Børnehavelæreruddannelsens Afslutning.

Med Hensyn til Undervisningens Afslutning med eller uden eksamenlignende Afgangsprøve hersker der ligesom iøvrigt store Forskelligheder mellem de anerkendte Seminarier. Udvalget har imidlertid ment, at der ogsaa angaaende Uddannelsens Afslutning bør fastsættes visse Fællesregler som gældende for samtlige Seminarier. Udvalget har i saa Henseende drøftet Spørgsmaalet, om Undervisningen bør afsluttes med en officiel Afgangsprøve eller Eksamen i flere eller færre Fag, om en saadan Prøves nærmere Tilrettelæggelse, Kravene ved Prøven, Genstrurdingen o. s. v. saavel som ogsaa Indhold og Form for det Afgang- eller

Eksamensbevis eller Vidnesbyrd, der meddeles Eleverne, idet dette sidste Spørgsmaal — uanset dets formelle Karakter — er af særdeles stor praktisk Betydning for den faktiske Nytte af Afgangsprøven som vejledende for de ansættende Myndigheder, naar disse staa overfor Valget mellem Ansøgere, der er udgaaet fra forskellige Seminarier. Uden et ensartet Valget mellem Ansøgere, der er udgaaet fra hederne det Sammenligningsgrundlag for Ansøgere fra de forskellige Seminarier, som netop skulde være et af de Resultater, som de fælles Rehningsimner for Undervisning og Afslutning skulde muliggøre.

Hidtil har Forholdet været det, at der paa et af de anerkendte Seminarier overhovedet ikke holdes nogen afsluttende Prøve; Seminarieret udfærdiger Elevernes Afgangsbrev paa Grundlag af Lærernes og Praktiklederens Indtryk af Eleverne under Uddannelsen. Paa de øvrige Seminarier afholdes der mere eller mindre omfattende, afsluttende Prøver, ligesom disse Seminarier ogsaa afholder en Art Oprykningssprøve mellem 1. og 2. Aar. Kravene til den afsluttende Prøve er forskellige, men alle har dog baade en skriftlig Del (hyppigst i Pædagogik og Psykologi) og en mundtlig Del af Prøven, den sidste omfattende nogle Steder kun enkelte Fag, andre Steder næsten alle Fag, der gennemgaaes under Uddannelsen.

Alle Seminarierne — ogsaa det Seminarium, der ikke afholder afsluttende Prøve — medgiver Eleverne et Afgangsbrev ved deres Afslutning af Uddannelsen. Afgangsbrevets Form og Indhold er meget varierende, bl. a. kan det anføres, at ikke alle Seminarierne paafører Eksamenkaraktererne paa Brevet.

Udvalget har haft en Drøftelse med *Repræsentanter for Fritidshjems- og Børnehøvelevernes Fællesraad*, der gav Udtryk for Ønske om, at Uddannelsen bliver saa fri som muligt. En Eksamensordning maatte forventes at modvirke dette, idet den, som det anførtes, utvivlsomt vil føre til, at hele Undervisningen vil koncentrere sig om Gennemgangen af et vist bundet Pensum, og i alt Fald kun i ringe Grad give Plads for en friere og formenlig mere udviklende og udbytterig Drøftelse af de faglige og pædagogiske Forhold, som Eleverne bør indføres i.

Fra Eleverne paa et af de anerkendte Seminarier har Udvalget imidlertid modtaget en Skrivelse, der indeholdt Ønsker i den modsatte Retning, idet de paa-gældende Elever giver Udtryk for Ønsket om, at der fastsættes Regler om baade skriftlig og mundtlig Prøve, og om beskikkede Censorer til begge disse Eksamenformer.

Overfor Udvalget har *Repræsentanter for Forebyggende Børnecenter* og denne Forenings Underafdeling, *Børnehøvegruppen*, givet Udtryk for Ønsket om, at Eleverne ved Afslutningen underkastes en vis ensartet Bedømmelse, og at Ensartetheden sikres ved Benyttelsen af fremmede, beskikkede Censorer, men uden at der etableres nogen egentlig Eksamen med bestemte Pensum m.

Angaaende denne Bedømmelse ønskes udfærdiget et ensartet Afgangsbrev af Hensyn til den overordentlige Lettelse, som et saadant vil betyde som Vejledning for de ansættende Myndigheder.

Udvalget har set med Sympati paa de Bestræbelser, der fra forskellige Side indenfor de anerkendte Seminariers Kredes er gjort for at etablere en friere Uddannelse uden Eksamenstrav. Udvalget som Helhed er enigt om, at en friere Undervisning uden bestemte Eksamenstrav som Maal rent undervisningsmæssigt set byder rigere Muligheder i alt Fald forsaavidt angaar de mere almene og aandeligt betonede Fag, som just for denne Uddannelse er af saa stor Betydning, end en eksamensbestemt Undervisning, der stedse skal holde sig bestemte Eksamenstrav for Øje. Medens den første Undervisningsform til enhver Tid tillader en Afgræsning

af Undervisningen indenfor de forskellige Emner efter den Forstaaelse og Interesse, de forskellige Eleverhold lægger for Dagen, gennem mere eller mindre tidkrævende og dybtgaaende Drøftelser af flere eller færre Problemer i Tilknytning til de enkelte Fag, vil den eksamensbundne Undervisning kræve, at Undervisningen stadig skridder frem i et bestemt Tempo og af forud fastlagte Veje.

Udvalget er dog samtidig klar over, at der, naar denne Uddannelse ligesom en Række af vore andre Uddannelsesgrene skal tjene som Basis for Ansettelse i praktisk Tjeneste, maa stilles Krav — foruden om en vis almenmenneskelig Udvikling og Forstaaelse — tilføjge om en bestemt faktisk og praktisk Viden og Kunnen, og at man derfor maa respektere de Ønsker, der fra de ansættende Myndigheders Side fremsættes om en vis Garanti med Hensyn til Erhvervelsen af disse Kvalifikationer og Oplysning om de forskellige Grader af Kvalifikationer, Eleverne har udvist, ligesom det maa være rimeligt i det hele at give den bedst mulige Vejledning med Hensyn til Elevernes Kvalifikationer.

Udvalget har saaledes set det som sin Opgave at finde en Løsning, hvorved der tages skyldigt Hensyn til begge de fremførte Synspunkter, saaledes at paa den ene Side Uddannelsen bevarer den størst mulige Frihed paa de væsentlige Punkter, medens der paa den anden Side dog indføres visse Prøver, men forsaavidt angaar de almene Fag efter saa store Trek, at de ikke bør virke skadeligt ind paa den daglige Undervisning, hvilket iøvrigt heller ikke bør være Tilfældet forsaavidt angaar de foreslaaede Prøver i enkelte mere udprægede Kundskaftag, hvor der kræves en faktisk og praktisk Viden eller Dygtighed, og hvor der indrettes en Prøve til Konstatering af Elevernes Standpunkt. Man anser det derhos fra Udvalgets Side for ønskeligt, at der indføres Ensartethed med Hensyn til Medgivelsen af et Brev for den gennemgaaede Uddannelse og det Resultat, som Eleverne har naaet.

Udvalget mener herfter ud fra de anførte Synspunkter at kunne anbefale, at Uddannelsen afsluttes med følgende obligatoriske Prøve:

- a) en skriftlig Opgave over et opgivet almindeligt Emne indenfor den psykologisk-pædagogiske Fagkreds (4 Timer),
- b) en skriftlig Opgave i Børnehøveleære (4 Timer),
- c) en mundtlig Prøve i Hygiejne,
- d) en mundtlig Prøve indenfor Faggruppen social Lovgivning og Børnelovgivning.

Med Hensyn til Afgangsbrevet har det været Udvalget magtpaaliggende, at dette faar en ensartet Form, og at de opførte Vidnesbyrd — der tænkes afgivet for alle de Fag, der er gennemgaaet under Uddannelsen — holdes i saadanne ensartede Vendinger, at de ansættende Myndigheder ikke kan være i Tvivl om den paagældendes større eller mindre Egnethed for Gerningen efter de Udtalelser, der er afgivet paa Afgangsbrevet. Dette bør indeholde en Gengivelse af de ved Afslutningen — i de Fag, hvor egentlig Prøve afholdes, — opnaaede Vidnesbyrd. Desuden skal Brevet for alle teoretiske og manuelle Fags Vedkommende indeholde et Vidnesbyrd angaaende Elevens Helhedsstandpunkt i Aarets Løb, hvilket Vidnesbyrd skal være afgivet og indført i Skolens Afgangsprotokol ud fra en Helhedsbedømmelse af Elevens Kundskaber i Fagene inden Afleegelsen af de foreskrevne særlige Prøver og Indførelsen af Vidnesbyrd for disse.

I Fagene Psykologi og Pædagogik skriver Eleverne i sidste Klasse en Aarsopgave over et selvvalgt Emne, hvorved der gives dem Lejlighed til at vise deres Forstaaelse af Stoffet og Evne til at arbejde selvstændigt. Der gives ikke nogen

særskilt Bedømmelse af dette Arbejde, men det indgaar som et Led i Grundlaget for Helhedsbedømmelsen af Eleverne i de paagældende Fag. Disse Opgaver bør være til Raadighed for Censorerne ved Bedømmelsen af den skriftlige Opgave i Psykologi og Pædagogik.

Hvad angaar Bedømmelsen af Elevens Færdigheder i de manuelle Fag vil Udvalget finde det naturligt, at de af Eleverne i Undervisningstiden forarbejdede Arbejder fremlægges ved Afslutningen af Undervisningen. Nogen egentlig Bedømmelse af de udstillede Genstande ved en fremmed Censor kan Udvalget imidlertid ikke anbefale indført, idet en saadan Bedømmelse slet ikke kan tage Hensyn til en Række forskellige Omstændigheder i Forbindelse med Udfærdigelsen af Genstandene, f. Eks. hvorlængde Eleven har været om Arbejdet, og om hun har modtaget Hjælp til det o. s. v.

For de manuelle Fag foreslaar Udvalget derfor den for de øvrige eksamenstri Fag foreslaaede Regel, hvorefter der alene gives et Vidnesbyrd, der paaføres Afgangsbeviset.

Med Hensyn til Bedømmelsen af Elevernes Standpunkt i det praktiske Arbejde mener Udvalget, at dette Spørgsmaal for en stor Del maa overlades til Lederne af de Øvelsesbørnehaver, i hvilke Eleverne har været beskæftiget under Uddannelsen. Udvalget vil derfor foreslaa, at Afgangsbeviset indrettes saaledes, at der optages særlige Rubrikker, beregnet paa de af Praktikerne afgivne Bedømmelser af Eleven. Da Praktikerne imidlertid kun har et mere kortvarigt Kendskab til Eleverne, og særlige Forhold kan gøre sig gældende med Hensyn til disses Arbejde paa et Praktisksted, kan en Bedømmelse af Elevens praktiske Kunnen alene paa Grundlag af Praktikerens Udtalelse let blive skæv, og Udvalget foreslaar derfor, at der paa Afgangsbeviset tillige optages en Rubrik, i hvilken Seminarforstanderen paa Grundlag af de af Praktikerne afgivne Udtalelser fremsætter en enkelt sammenfattende Udtalelse om Elevens hele praktiske Standpunkt, hvilken Udtalelse ogsaa maa kunne give fornøden Forklaring, hvis en enkelt af Praktikerens Udtalelser ikke falder i Traad med de øvrige.

Med Hensyn til Vidnesbyrdenes nærmere Udformning foreslaar Udvalget, at de skal afgives med Anvendelse af følgende Betegnelser:

Særdeles godt: en Præstation, der er fuldt tilfredsstillende og væsentlig ud over det normale.

Meget godt: en helt tilfredsstillende Præstation.

Middel: en Præstation, der er forsvarelig, men ikke hæver sig over Gennemsnittet.

Under Middel: en Præstation, der er forsvarelig, men dog ikke naar, hvad Eleverne normalt kan yde.

Ringe: en Præstation, der ligger betydeligt under Middel, men dog kan passere.

Til Elever, der udelukkes fra Undervisningen inden dens Afslutning, jfr. Oplagsbestemmelsernes Stk. 3, (pag. 29), kan der alene udstedes en Attestation for, at Eleven har fulgt Undervisningen. Denne Attestation udstedes i Form af en almindelig Skrivelse uden Benyttelse af nogen Blanket.

Da Udelukkelse af faglige Grunde bør ske snarest og i Almindelighed senest ved Udgangen af 2. Semester, vil de Elever, der fuldfører Uddannelsen, have Krav paa at modtage Bevis som uddannede Børnehaverelevanter. Det maa dog være en Forudsætning for Elevens Krav paa Afgangsbevis, at den fortsatte Undervisning følges paa tilfredsstillende Maade.

Af Hensyn til Ensartetheden mellem Prøverne ved de forskellige Seminarier finder man det rimeligt, at der benyttes fremmede, af Ministeriet beskikkede eller i alt Fald godkendte Censorer ved Prøverne.

VI. Videregaaende Uddannelse.

Som det vil fremgaa af Bemærkningerne foran pag. 8, maa Udvalgets Forslag om Opretholdelse af den 2-aarige Uddannelsessted som fyldestående for den almindelige Uddannelse af Børnehaverelevanter ses i Forbindelse med Udvalgets Ønske om Indretning af en supplerende Uddannelse for de særligt egnede og interesserede Lærere efter nogle Aars praktisk Arbejde.

Som nærmere Begrundelse for en saadan skal man fremhæve følgende:

Den grundlæggende Undervisning finder for de flestes Vedkommende Sted i 20—22 Aars Alderen, hvor de endnu er saa unge, at de ikke kan have det Udbytte af alle Sider af Uddannelsen, som den senere Alder giver Mulighed for. Der vil derfor være Trang til en supplerende Uddannelse i en modnere Alder. Den grundlæggende Undervisning kan ikke tage særligt Hensyn til de Personer, som senere viser Evner til at overtage de største og vanskeligste Opgaver, hvortil kommer som ikke mindst vigtigt, at det vil være af Betydning, at de bedste blandt Børnehaverelevanterne kan faa en Fornøvelse af Grundlaget for deres Arbejde gennem en supplerende Uddannelse, som de har faaet særlige Forudsætninger for at modtage efter at have høstet deres Erfaringer i det praktiske Arbejde. Man tænker sig, at denne Uddannelse skulde have en Varighed af indtil 1 Aar (10 Maaneder). Uddannelsen maa bestaa i en større Fordybelse og Indtrængen i nogle af de samme Fag, som allerede læres under den grundlæggende Uddannelse, men Undervisningen maa tilrettelægges saaledes, at der tages Hensyn til de særlige Forudsætninger, som Eleverne har i Kræft af deres tidligere Uddannelse og Erfaring.

Fortsettelsesundervisningen bør ikke kunne meddeles, før Vedkommende har været flere Aar — mindst 3 Aar — i det praktiske Arbejde i en Børnehave eller en lignende Institution indenfor Børneværnsarbejde.

Fortsettelsesuddannelsen bør især tage Sigte paa at give Eleverne en videre Horisont som Baggrund for deres Arbejde, give dem større administrativ Dygtighed og Sans for Betydningen af Kontakten med Hjemmene og de større Børn. Uddannelsen bør iøvrigt omfatte:

Vejledning i Administration, Kartotekføring og Regnskabsafregning vedrørende Institutioner for forebyggende Børneværn med særligt Hensyn til og Udvikling af en Leder af en saadan Institution maa have betydelig Kendskab til og Øvelse i. Forelæsninger i Børnepsykologi, Pædagogik og Opdragslære med særligt Hensyn til Smabørn saaledes tilrettelagt, at man stiller større Krav til Elevens Modenhed og selvstændige Arbejde end ved den grundlæggende Undervisning. Der kan her særlig tænkes paa at lade Eleven foretage Studier paa egen Haand og forelægge disse til Drøftelse og Behandling i Timerne. I Forbindelse hermed bør der gives Eleven noget Indblik i Benyttelsen af Biblioteker med særlig Vejledning om Litteratur om Børn og Litteratur for Børn. Fremdeles foreslaas Forelæsninger af etisk og kulturhistorisk Karakter med Hensyn til Opdragsregningen, herunder ogsaa Opdragslære af Smabørn. Endelig foreslaas nogle Timer i Ernæringslære og særlig i Børnekost med Hensyn til, at der paa dette Område kan komme nye Synspunkter og Erfaringer frem selv i Løbet af en kortere Aarrække.

Uddannelsen bør endvidere omfatte Vejledning i Tilrettelæggelse af Studierkendelse og lignende samt Samarbejde med unge Medarbejdere; der tænkes ogsaa givet særlig Anvisning paa Emner indenfor Samfundslære og sociale Forhold samt Børnelovgivning og lignende.

Det vil være ønskeligt til en Fortsættelsesundervisning at knytte Smaakursus i Emner som Sang, Rytmik, Plastik, Gymnastik, Folkedanse, Sanglege og Boldspil; ogsaa i Tegning og manuelt Arbejde bør der gives Undervisning, muligt ogsaa i Form af Instruktionskurser, der for en kortere Tid lægger ret stærkt Beslag paa Elevens Tid. Til saadanne korte Kurser bør der være videre Adgang end til 1-Aars Kursus.

Der foreslaas ogsaa stillet mere konstruktive Opgaver vedrørende Planlægning af forebyggende Institutioners Indretning og Anlæg af Legepladser og disses Benyttelse samt vedrørende Institutionshygiejne. Endelig bør der lægges Vægt paa at give Eleverne Adgang til at se veldrevne og velindrettede Institutioner for forebyggende Børneværn og til at blive bekendt med, hvorledes Sommerlejr for Smaa-børn skal tilrettelægges baade hvad Indretning og Ledelse angaar.

Saafernt der bestaar Mulighed herfor, bør der ogsaa søges Kontakt med tilsvarende Arbejde i Udlandet, dels gennem oplysende Foredrag om Arbejdet i Udlandet, særlig de øvrige nordiske Lande, dels ved at gennemgaa Tidsskrifter fra disse Lande og mulig ogsaa gennem en kortere Studierejse til et andet Land.

Deltagelsen i Kursus bør være gratis.

Med Hensyn til Elevernes Bekostning iøvrigt ved Deltagelse i nævnte Fortsættelseskursus skal Udvalget anbefale en Ordning paa Linie med den i Lærerlønningstloven af 12. Juli 1946 § 7 Stk. 3 hjemlede, hvorefter Lærere i Folkeskolen under Deltagelse i Aarskurser paa Danmarks Lærerhøjskole faar i hvert Fald deres halve Vikarudgift dækket.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvor saadanne Kurser kan indrettes, ønsker Udvalget at henlede Opmærksomheden paa Danmarks Lærerhøjskole, hvor til den øvrige videregående Læreruddannelse er henlagt.

En fra *Dansk Børnehaveraad* modtagen Udtalelse af 7. Marts d. A. er optrykt som Bilag Nr. 6.

VII. Tilskudsordning.

1. Historisk Oversigt.

Statistiskud til Børnehavelærerinduddannelsen bevilgedes første Gang paa Finansloven for Finansaaret 1906—07, hvor der optoges en Bevilling paa 300 Kr. til den af Skoleinspektør Sofus Bagger og Hustru oprettede selvejende Institution »Frøbelseminariet«, hvis Opgave det var at uddanne dygtige Lærere til Børnehaver, især Folkebørnehaver, samt til Aalyer og lignende Anstalter.

Frøbelseminariet var i mange Aar det eneste Uddannelsessted for Børnehavelærere, der modtog Tilskud fra Staten. Tilskuddet udgjorde et fast aarligt Beløb — i Begyndelsen 300 Kr., der allerede paa Finansloven for Finansaaret 1908—09 steg til 500 Kr., for først igen 1917—18 at stige til 1500 Kr., hvoraf de 500 Kr. dog skulde anvendes til Understøttelse af trængende Elever.

Paa Finansloven for Finansaaret 1918—19 optoges ogsaa en Bevilling til den af Frk. Anna Wulff ledede »Frøbel-Højskole«. Tilskuddet til Frøbel-Højskolen fastsattes til at begynde med til 1000 Kr. aarlig, hvoraf de 500 Kr. skulde anvendes til Understøttelse af trængende Elever, men Tilskuddet baade til dette Seminarium og til Frøbelseminariet forhøjedes i de følgende Aar ret betydeligt, saaledes at det

under det meste af Dyrtidsperioden i Begyndelsen af 1920'erne laa paa 3000 Kr. til hvert af Seminarerne, hvoraf Frøbel-Højskolen skulde anvende de 1000 Kr. til Elevunderstøttelse, medens Frøbelseminariet af sin Bevilling skulde anvende 750 Kr. til Elevunderstøttelse og et lignende Beløb til Afholdelse af Feriekursus for Lærere.

I Slutningen af Tyverne nedsattes Tilskuddet til 2000 Kr. aarlig til hvert af Seminarerne, men i Trediverne steg det igen, nemlig til 2500 Kr. til Frøbel-Seminariet og 3200 Kr. til Frøbel-Højskolen. Reglen om, at en nærmere fastsat Del af Tilskuddene skulde anvendes til Elevunderstøttelse, og at Frøbelseminariet yderligere skulde anvende en Del af sit Tilskud til Feriekursus for Lærere, bibeholdtes.

Paa Finansloven for Finansaaret 1937—38 opnaaede yderligere et Børnehaveseminarium Statistiskud, nemlig »Jydske Børnehaveseminarium«, som i nævnte Finansaar og de følgende Finansaar til og med 1941—42 fik et aarligt Tilskud paa 750 Kr.

I Finansaaret 1941—42 blev »Kursus for Smaabørnsprædagere« tilskudsberettiget, idet der bevilgedes dette Seminarium et Tilskud af samme Størrelse som det, »Jydske Børnehaveseminarium« oppebar.

Endelig er der paa Finanslov for Finansaaret 1947—48 optaget en Bevilling paa 1800 Kr. til »Social-pædagogisk Seminarium« i Aarhus.

Medens man hidtil havde fastsat Tilskuddene som faste aarlige Beløb, der med visse Mellemrum ændredes efter et Skøn over Seminarernes Stilling i økonomisk Henseende, indførtes der fra og med Finansaaret 1942—43 den Ordning, at Tilskuddene fremtidig skulde fastsættes hvert Aar paa Grundlag af det forventede Antal dimitterede Elever. Reglen blev nu, at Tilskuddet til hvert Seminarium beregnedes til 150 Kr. pr. dimitteret Elev, og af det saaledes beregnede Tilskud skulde Seminariet anvende Halvdelen til Understøttelse af trængende Elever. I Elevtallet er i Praksis medregnet Elever til Fritidshjemsuddannelse, jævnledes med Elever til Børnehaveseminaruddannelse. Til Frøbelseminariet bevilgedes fortsat et yderligere Beløb — 400 Kr. — til Afholdelse af Feriekursus, hvorhos der i Forbindelse med Indførelsen af den nye Ordning gaves dette Seminarium et ekstrordinært Tilskud paa 500 Kr. for at bøde paa den Nedgang i Tilskud, som Nyordningen ellers vilde have medført.

Virkingen af Tilskudsordningen fra 1942—43 kan ses af følgende Oversigt over Bevillingerne for Finansaarene 1941—42 og 1942—43.

	Hidtidigt Tilskud (F. L. 1941—42)	Tilskud efter den nye Ordning (F. L. 1942—43)
Frøbelseminariet	3000 Kr., hvoraf 400 Kr. til Feriekursus.	2100 Kr. + 400 Kr. til Feriekursus + ekstrordinært 500 Kr. = 3000 Kr.
Frøbel-Højskolen	3200 Kr.	4950 Kr.
Jydske Børnehaveseminarium ..	750 —	1500 —
Kursus for Smaabørnsprædagere	750 —	3300 —

Den ovenfor skitserede Tilskudsordning er stadig gældende.

Paa Finansloven for Finansåret 1947—48 er Tiiskuddene optaget med følgende anslaaede Beløb:

Prøbelseminariet	8,100 Kr.
Frøbel-Højskolen	10,050 —
Jydsk Børnehave-Seminarium	4,800 —
Kursus for Smaabørnsdagoger	9,150 —
Social-pædagogisk Seminarium	1,800 —
	<hr/>
	33,900 Kr.

2. Forslag til fremtidig Ordning.

Den nugældende Tiiskudsordning maa efter de foreliggende Erfaringer anses for ganske utilfredsstillende, dels fordi selve Tiiskuddet maa anses for meget ringe, naar henses til de Udgifter, der er forbundet med Driften af de paagældende Seminarier, dels fordi Grundlaget for Beregningen af Tiiskuddet er lidet rationelt. Det irrationelle i den nuværende Ordning bestaar deri, at Tiiskuddenes Størrelse ikke er afpasset efter Eleverallet i den Periode, i hvilken Udbetaling sker, samtidig med at der til Tiiskuddet er knyttet en Klausul angaaende dets Anvendelse til Understøttelse af Eleverne; ved den stærke Vekslen i Eleverallet i de forskellige Aar, som erfaringsmæssigt ofte kan forekomme, er det da saaledes, at Tiiskuddet hertil er stort, naar der er faa Elever, og lille, naar der er mange, hvilket naturligvis skaber utilfredsstillende Forhold.

Endvidere er det utilfredsstillende, at Tiiskuddet er beregnet med et fast Beløb, der ikke reguleres under Hensyn til de faste Udgifter ved Undervisningen (f. Eks. Leje eller Bygningsudgifter og for en stor Del Lærertønnen), der hyppigst er ganske ens, hvad enten Klasserne er fulde eller halvomme.

Med Hensyn til Eleverunderstøttelserne er Forholdet det, at Seminarierne efter eget Skøn foretager Fordelingen af den Del af Statistiskuddet — Halvdelen —, der skal anvendes hertil, til trængende Elever. Portionernes Størrelse bestemmes af Seminarieret, og de uddeles som Regel i Form af hele eller delvise Fripladser til Undervisningen, for hvilken Betalingen ellers er 300 Kr. om Aaret. Beregning om Fordelingen forelægges dog Ministeriet til efterfølgende Godkendelse. Da den samlede Understøttelsessum gennemsnitligt ikke udgør mere end 75 Kr. aarlig pr. Elev i Afgangsklassen, er det indlysende, at der ikke ved denne Ordning kan skaffes nogen effektiv Hjælp for de virkelig trængende Elever.

Fra *Børnehaveseminariernes Elevers Fæltesvaad* har man modtaget en Henvendelse angaaende Elevernes økonomiske Forhold under Uddannelsen og om en forbedret Tiiskudsordning. Denne Henvendelse er optrykt som Bilag Nr. 7.

Der har været Enighed i Udvalget om, at den hidtidige Tiiskudsordning er ufyldsiggørende, ligesom den er afvigende fra og slet ikke staar Maal med de for andre lignende Uddannelsesinstitutioner gældende Tiiskudsordninger. Der er saaledes Enighed om, at der bør ydes Børnehaveseminarierne større Støtte, og at denne Støtte bør ydes paa et andet og mere rationelt Grundlag end det hidtil benyttede.

Udvalget er herved standset ved de Principper, der er gældende for Beregningen af Tiiskuddene fra Staten til Privatseminarier og Husoldningsseminarier, hvilke Principper bl. a. er nedfældet i Lovbekendtgørelse Nr. 186 af 27. April 1938, saaledes som den er ændret ved Lov Nr. 189 af 15. Marts 1947. Udvalget anser det herved for nærmest at sidestille Børnehaveseminarierne, hvis Uddannelse er 2-aarig, med Forskoleseminarierne, der ligeledes meddele sine Elever en 2-aarig

Uddannelse. Man foreslaar derfor, at Statens Tiiskud til Børnehaveseminarierne beregnes efter tilsvarende Retningslinier, som er gældende for Forskoleseminarierne, saaledes at ogsaa de for disse gældende Forstander- og Lærertønnen, jfr. Lov om Statens Tjenestemænd Nr. 301 af 6. Juni 1946 §§ 879 og 881, i tiiskudsmæssig Henseende betragtes som Normen for Lønningerne paa Børnehaveseminarier. I saa Henseende gør der sig imidlertid det særlige Forhold gældende, at Børnehaveseminarierne — ligesom flere af de private Lærerseminarier — ikke har faste Lærerkårer, men alene benytter timelønnede Lærere. Dette følger til dels allerede deraf, at Timelønnen for den teoretiske Undervisning paa Børnehaveseminarierne ikke udgør mere end 17 Timer ugentlig, hvilket ikke er tilstrækkeligt til fuld Udnyttelse af en fast Lærer, medmindre man griber til den iøvrigt ikke anbefalelsesværdige Løsning at lade 1. og 2. Aars Teorierundervisning ligge i Fortsættelse af hinanden. Timelønnen ved Børnehaveseminarierne ligger for Tiden paa ca. 6 Kr., dog at den i flere Fag, navnlig i Specialfag som f. Eks. Sundhedsstær, i hvilket Fag der ofte benyttes Læger, ligger paa op til ca. 10 Kr. Udvalget mener dog under Hensyn til Oplysningerne om de faktisk udrede Lønninger ikke at kunne gaa ind for, at der i tiiskudsmæssig Henseende regnes med en højere Timeløn end den for Lærerne ved Forskoleseminarierne gældende, der forudsætter et ugentligt Antal Undervisningstimer af 30 Timer. Beregnet efter dette Timetal udgør Timelønnen med Stedtillæg som for København og for Lærere, der oppebærer fuldt Reguleringsløn, 5,20 Kr. for Lærere paa Begyndelsesløn, stigende til 7,04 Kr. for Lærere paa Slutløn. For Statens Forskoleseminarium i Vejle udgør de tilsvarende Beløb 5,17 Kr. og 7,00 Kr.

Foruden Lønningerne for den almindelige Undervisning paa Børnehaveseminarierne opstaar der ogsaa Spørgsmaal om Udredelse af Vederlag for Vejledning i Praktik i Øvelsesbørnehaverne. Denne Undervisning har hidtil i alt væsentligt været udført gratis, men Omfanget af dette Arbejde har gjort det ønskeligt for Seminarierne i alt Fald som Opnuvring at kunne yde et mindre Vederlag herfor. Udvalget foreslaar derfor indført en Bestemmelse om, at der kan ydes Tiiskud til Udølse af mindre Vederlag for Elevernes Undervisning i Praktik paa Øvelsesbørnehaverne.

Der foreslaas stillet en Sum til Raadighed for Ministeren, saaledes at der heraf kan ydes særlig Støtte til de enkelte Seminarier efter disses særlige og velbegrundede Behov, herunder ogsaa til Timebetaling, idet det maa erkendes, at Forholdene i et vist Omfang taler for eller nødvendiggør Benyttelsen af særlig kvalificerede og dyrtre Lærere, og at der saa ogsaa bør kunne opnaas et ekstra Tiiskud til Afholdelsen af saadanne Ekstrandgifter. Dette særlige Tiiskud bør dog — ligesom det foreslaas for den almindelige Lærertøn — ikke ydes med mere end $\frac{2}{3}$ af den faktisk afholdte Timeløn.

Under Henviisning til det foran anførte foreslaar Udvalget derfor, at den hidtidige Tiiskudsordning for Børnehaveseminarierne afløses af en Ordning, hvorefter Tiiskuddene til Seminarierne beregnes saaledes:

1. Til Lønninger til Forstandere og Lærere ydes følgende Tiiskud:

a. To Tredjedele af den Del af den af Seminarieret udrede Lønning, der svarer til Grundløn, pensionsgivende Tillæg, Stedtillæg og Reguleringsløn efter de for Statens Forskoleseminarium i Vejle gældende Lønningstabel.

b. Hele det Alderstillegg, som af Seminarieret ydes den paagældende.

Den samlede tiiskudsberettigede Løn efter a. og b. til Forstandere og Lærere ved Børnehaveseminarierne kan ikke overstige den Løn, hvormed de paagældende

vilde være blevet lønnet efter de for Statens Forskoleseminarium i Vejle gældende Regler.

Hver Forstanders og Lærers Tjenesteaalder fastsættes af Undervisningsministeren.

For Forstandere, der selv ejer Seminarier, beregnes Tilskuddet i Forhold til den Lønning, de paagældende vilde oppebære som Seminarieforstandere ved Statens Forskoleseminarium.

Forener en Forstander med Forstanderstillingen andre Hverv, fastsætter Undervisningsministeren, hvorledes Lønningen som Seminarieforstander skal beregnes.

Naar der udredes særligt Honorar for Ledelse af Praktikundervisningen, kan dette efter Ministerens Godkendelse i hvert enkelt Tilfælde medregnes som Tilskudsberettiget paa tilsvarende Maade som Lønudgifter.

2. Som Tilskud til Forrentning og Vedligeholdelse af Seminariets Bygninger ydes Halvdelen af følgende Beløb:

a. 5 pCt. af Seminarieejendommens Værdi og Værdien af Inventaret og Samlingerne.

Denne Værdi, der ikke kan være under den Værdi, Ejendommen og Inventaret har for Seminariets Undervisning efter en af uvildige Mænd foretagen Vurdering, fastsættes af Undervisningsministeren.

b. De i det paagældende Regnskabsaar betalte Ejendomsstatter og Brandassurancepræmier for Bygninger og Inventar.

c. Udgifter til Bygningernes Vedligeholdelse, der fastsættes til 2 pCt. af Ejendomsfyldvurderingen efter Fradrag af Grundværdien.

Drives Seminarier i lejede Lokaler, oppebærer det Tilskud til Inventar og Samlinger efter de ovenfor angivne Regler samt Halvdelen af den for Lokalerne fastsatte Lejesum.

3. Som Driftstilskud ydes til hver Klasse paa et Børnehaveseminarium et Beløb, beregnet efter hvad der i det sidst forløbne Regnskabsaar er anvendt til de af Ministeriet anerkendte almindelige Driftsudgifter, Rengøring, Brændsel, Belysning samt — saafremt Forstanderen har fuldt Timetal — Sekretærløn efter følgende Regler:

Der betales et Tilskud paa 50 pCt. af Udgiften, naar denne pr. Klasse udgør indtil 2500 Kr. Tilskudsprocenten forhøjes derefter med 3 for hver 250 Kr., Udgiften overstiger 2500 Kr. indtil 3750 Kr. Øges Udgiften pr. Klasse udover 3750 Kr., tillægges yderligere 1 pCt. for hver 250 Kr.s Stigning, dog at Tilskudsprocenten ikke kan overstige 80.

Driftstilskuddet kan dog ikke ydes i Forhold til højere Beløb pr. Klasse end det Beløb, der i det sidst forløbne Finansaar gennemsnitligt er anvendt pr. Klasse til almindelige Driftsudgifter m. v., jfr. foran, ved Statens Forskoleseminarium i Vejle.

4. Udbetalingen af Statstilskuddet finder Sted som Refusion af Udgifterne i det sidste forløbne Regnskabsaar. For Udgifterne til Læreren og Sekretærløn samt for de i 2 b—c samt 3 nævnte Udgifter skal der til Ministeriet afgives fuldstændig dokumenteret Regnskab.

Ved Oprettelsen af nye Børnehaveseminarier kan der efter Undervisningsministeriets nærmere Bestemmelse ydes Forskud paa Driftstilskuddet.

Til Ministerens Raadighed bevilges aarligt et Beløb af 8000 Kr. til Udretelse af Særtilskud til de enkelte Seminarier.

Tilskud efter disse Bestemmelser bortfalder efterhaanden, naar et Seminarium i 3 Skoleaar efter hinanden har haft et Eleveal under 20 Elever. Viser det sig ved et Regnskabsaars Slutning, at et Seminarium i de 3 sidste Skoleaar ikke har naaet dette Eleveal, tillægges der for det paagældende Regnskabsaar kun Seminarier $\frac{3}{4}$ af Statstilskuddet, beregnet efter foranstaaende Regler; naas Elevallet heller ikke i næste Regnskabsaar, udbetales der kun $\frac{1}{2}$ af Tilskuddet; naas Elevallet heller ikke i det 3. Regnskabsaar, udbetales der kun $\frac{1}{4}$ af Tilskuddet. Naas Elevallet heller ikke i det 4. Regnskabsaar, bortfalder Tilskud ganske.

Med Hensyn til den fremtidige Ordning af Understøttelserne til de ubemidlede Elever skal Udvalget ligesom med Hensyn til Tilskudsordningen i det hele anbefale, at man lægger den Ordning, der er gældende for Forskoleseminarierne, til Grund. Efter denne Ordning stilles der paa de aarlige Finanslove (jfr. § 21. II. B. I. E. d.) et Beløb af 3000 Kr. pr. Eleveal til Raadighed for Ministeren til Fordeling mellem Forskoleseminarierne i Forhold til Elevallet paa disse.

Fordeelingen af Understøttelserne blandt Eleverne foretages af Seminariets Forstander efter Forhandling med Lærerne efter nærmere af Ministeriet fastsatte Regler (jfr. Undervisningsministeriets Bekendtgørelse af 14. Januar 1941).

Udvalget maa meget anbefale, at der indføres en lignende Ordning for Børnehaveseminarierne, saaledes at der paa de aarlige Finanslove bevilges en Sum til Understøttelse af ubemidlede Elever paa Børnehaveseminarierne, beregnet med 150 Kr. pr. indmeldt Elev paa samtlige Seminarier.

Bevillingen foreslaas fordelt ved Ministeriets Foranstaltning mellem Seminarierne i Forhold til Eleverantallet paa de enkelte Seminarier, hvorefter Tilstaelsen af Understøttelser til Eleverne sker efter Bestemmelse af Seminariets Forstander i Samraad med Seminariets Lærere. Fordeelingen foretages et halvt Aar efter Elevernes Optagelse paa Seminarier, og der bør ved Fordeelingen tages Hensyn til Elevernes Dygtighed og Anlæg, Flid og Trang.

De tilstaaede Understøttelser bør efter Udvalgets Mening *normalt* ikke overstige 600 Kr. og maa kun under ganske særlige Omstændigheder være mindre end 225 Kr.

Med Hensyn til Udbetalingen af de Eleverne tilstaaede Understøttelser, der foreslaas gældende for hele Undervisningsstiden, kan Udvalget anbefale en ratervis Udbetaling i Lighed med den ved Seminarierne fulgte, saaledes at en Trediedel af Beløbet udbetales straks, den næste Trediedel ved Begyndelsen af det 2det Undervisningsaar og endelig Resten 6 Maaneder derefter. Det vil imidlertid være hensigtsmæssigt, om Forstanderen for Seminarier efter Forhandling med Lærerne, helt eller for enkelte Elevers Vedkommende, kan bevilge Understøttelserne for et halvt Aar ad Gangen, saaledes at ny Uddeling foretages for Udbetalingen af den følgende Rate, og Udvalget foreslaar derfor en hertil sigtende Regel optaget svarende til den for Forskoleseminarierne gældende.

I Tilfælde af at en Elevs Forhold — enten med Hensyn til Flid og Opførsel eller til Indtægt og Formue — ændres væsentligt, bør Understøttelsen inddrages, og Udvalget foreslaar derfor, at Forstanderen i saadanne Tilfælde skal kunne indstille til Ministeriet, at Understøttelsen inddrages. Ligeledes bør Understøttelsen inddrages, saafremt en Elev ikke fuldender Studiet; hvis den paagældende paany melder sig til Optagelse paa et Børnehaveseminarium, vil der kunne tilstaaes hende

ny Understøttelse, saafremt Afbyrdelsen af Studiet skyldes Sygdom eller anden Elleven utilregnelig Aarsag.

Om den stedfunde Fordeling bør der tilstilles Ministeriet Indberetning paa et dertil beregnet Skema, hvorhos Elevernes Knytting for de modtagne Understøttelser skal tilstilles Ministeriet. I Tilfælde, hvor der bevilges Understøttelse til en Elev, der tidligere har været Elev paa et Børnehaveseminarium uden at fuldende Studiet, bør der af Seminariet gives en Redegørelse for de Forhold, der desuagtet har begrundet Tilstaaelse af Understøttelse, ligesom der, saafremt der er tilstaaet en Elev et mindre Beløb end 225 Kr., maa gøres nærmere Rede for de foreliggende særlige Omstændigheder.

Paa Grundlag af foranstaaende Bemærkninger har man udarbejdet det følgende

Forslag til Regler for Børnehaveseminarierne:

Indledning.

Børnehaveseminariernes Formaal er at uddanne Ledere og Medarbejdere til Børnehaver (Fritidshjem) og lignende Institutioner.

Seminarieret meddeler Eleverne de almene og pædagogiske Kundskaber og praktiske Færdigheder, som er nødvendige for Virksomheden i Børnehaver, idet der samtidig lægges Vægt paa gennem denne Uddannelse at udvikle og modne Elevernes Personlighed, saaledes at de bliver sig Børnehavegerningens pædagogiske og sociale Ansvar bevidst.

I. Oprettelse af Børnehaveseminarier og Tilsynet med disse.

§ 1.

Stk. 1. Som Betingelse for Godkendelse af Børnehaveseminarier som berettigede til at meddele den i denne Lov omhandlede Uddannelse, der kvalificerer til Overtagelse af Stillinger som Ledere og Medarbejdere ved Børnehaver, kræves:

at der foreligger en fyldestgørende Plan for Undervisningen, herunder angaaende Optagelsesbetingelser, Undervisningens Indhold og Afslutning,

at Lederen normalt har forudgaaende Uddannelse i og Virksomhed inden for Arbejdet i en Institution for forebyggende Børneværn og i Kraft af sin Uddannelse og Erfaring iøvrigt maa anses for egnet til at lede et Børnehaveseminarium.

at Lærerne har de fornødne Kvalifikationer, hvortil for Lærere i Specialfag i Almindelighed maa forlanges en nærmere dokumenteret særlig Uddannelse i disse Fag, og for Lærere i de almene Børnehavefag Uddannelse som Børnehavelærere,

at der er sikret Adgang for Eleverne til den fornødne praktiske Uddannelse i Øvelsesbørnehaver, der er godkendt som saadanne af Overinspektionen for Børneforsorgen,

at Lokalerne kan godkendes som tilfredsstillende som Undervisningslokaler for det paagældende Elevtal,

at Vedtægterne for Seminarieret og dets Bestyrelse kan godkendes af Undervisningsministeriet, og

at Seminarieret underkaster sig det af Ministeriet anordnede Tilsyn, jfr. Stk. 4. Stk. 2. Seminarierets Ledelse bestrides af den anerkendte Seminarieleder; i de Tilfælde, hvor Lederen ikke selv har Erfaring som Børnehaveleder, sker Ledelsen i

Samarbejde med Lederen af den praktiske Uddannelse, som bør være eller have været Leder af en Børnehave.

Den øverste Ledelse af Børnehaveseminarieret er underlagt en Bestyrelse. Foruden Lederen af Seminarieret skal en Repræsentant for Øvelsesbørnehaverne, en Repræsentant for Folkeskolen eller den højere Skole samt en Læge have Sæde i Bestyrelsen.

Bestyrelsens Sammensætning iøvrigt skal forelægges Undervisningsministeren til Godkendelse for hvert Seminarium.

Stk. 3. Med Godkendelsen, der meddeles af Undervisningsministeren, følger Adgang til at opbære Statsliskud til Undervisningen efter de herfor fastsatte Regler.

Stk. 4. Tilsynet med Undervisningen udøves af en af Ministeriet beskikket Tilsynsførende, der normalt skal være uddannet paa et Børnehaveseminarium og have praktisk Uddannelse i en Børnehave. Den Tilsynsførende vederlægges med et paa de aarlige Finanslove bevilget Honorar.

II. Optagelse i Seminarieret.

§ 2.

Stk. 1. For at kunne optages i Børnehaveseminarierets yngste Klasse skal Elleven: a) være fyldt 20 Aar inden Optagelsen.

Under særlige Omstændigheder kan Undervisningsministeren meddele Tilfaldelse til, at Elever, der er fyldt 19 Aar, optages, saafremt de maa antages at være i Besiddelse af tilstrækkelig Modenhed for Børnehavegerningen.

b) fremlægge tilfredsstillende Vidnesbyrd om Forhold og Vandel, deriblandt Vidnesbyrd fra rette Vedkommende om, hvad hun har været sysselsat med siden sin Udtredelse af Børneskolen,

c) ved en ikke over en Maaned gammel Lægeattest godtgøre ikke at lide af nogen Sygdom eller legemlig Mangel, der gør Elleven uskikket til at være Børnehavelærerinde, eller som bevirker, at hun kan smitte eller skade de andre Elever paa Seminarieret,

d) have gennemgaaet en almindelig Undervisning, der ligger udover den almindelige Folkeskoleuddannelse, saason Gennemgang af et 5 Maaneders Kursus paa en Folkehøjskole eller anden lignende Uddannelse.

Studentereksamen, Realeksamen eller anden hermed ligestillet Eksamen giver Adgang til Optagelse uden yderligere Betingelser i den heromhandlede Henseende,

e) have gennemgaaet praktisk Virksomhed af mindst et Aars Varighed, hvoraf et halvt Aar i en Børnehave, et Børnehjem eller lignende og et halvt Aar som Husassistent i et Privathjem.

Stk. 2. Er det tvivlsomt, om en Elev opfylder visse af de i Stk. 1 nævnte Betingelser for Optagelse, kan denne ske paa Prøve. Endelig Bestemmelse angaaende Optagelsen vil være at træffe inden 3 Maaneder efter Optagelsen paa Prøve.

Stk. 3. Saafremt en Elev under Uddannelsen ikke mere opfylder de hehbrede mæssige eller moralske Krav til denne, eller iøvrigt findes uegnet til Gerningen, vil hun være at udelukke fra videre Undervisning efter Bestemmelse af Seminarieret.

III. Den teoretiske Undervisning paa Børnehaveseminerne, herunder Undervisningen i de manuelle Fag.

§ 3.

Stk. 1. Undervisningens Hovedformaal er at give Eleverne Forstaelse af Barnematernens legemlige og sjælelige Behov samt Viden om, hvorledes disse Behov tilfredsstilles, og Barnets naturlige sunde Udvikling derved fremmes. Der tages herved væsentligt Hensyn til Børnehaveralderen — det 2½—7-aarige Barn —, men Eleverne maa indstilles paa en Helhedsopfattelse af Barnets Udvikling og maa derfor følge dennes Forløb baade hos det spæde Barn og Skolebarnet.

Stk. 2. Herudover tilsigter den teoretiske Undervisning at give Eleverne Kendskab til det danske Samfunds Struktur, den sociale Lovgivning, særligt vedrørende Børn, Administrationen af Institutioner og forebyggende Børneværn, og ganske særlig Familiens Placering i Samfundet, dens Opgaver, Ansvar, Pligter og Rettigheder. Endelig har Undervisningen til Formaal at bibringe Eleverne den for Gerningen nødvendige Almendannelse.

§ 4.

Der gives Undervisning i de nedennævnte Fag, og til Vejledning for Børnehaveseminerne meddeles her en *Normaltimeplan* til Angivelse af, hvor mange ugentlige Undervisningstimer der formenes at burde tillægges hvert enkelt Fag.

	1. Aar	2. Aar	Talt
Psykologi	2	2	144
Pædagogik	1	1	72
Børnehavælære	2	2	144
Sociale Fag og Børnelovgivning	1	1	72
Sundhedslære	1	1	72
Naturkundskab og Biologi	1	0	36
Dansk, Børnelitteratur	2	0	72 evt. 1+1
Sang og Sanglege	2	1	108
Tegning	1	1	72
Rytmik og Gymnastik	1	2 (1)	108 (72)
Manuelt Arbejde, herunder Træsøjld	2	4 (3)	216 (180)
Valgfri Fag	1	2	108
	17	17	1224 (1152)

Institutionsbesøg og Foredrag ligger udenfor Timetallet.

§ 5 Psykologi.

Eleverne lærer om de vigtigste sjælelige Funktioner hos Mennesket med særligt Henblik paa de specielle pædagogiske og psykologiske Opgaver overfor Børnene i Børnehaven. Eleverne maa lære at foretage psykologiske Iagttagelser af Børn og forstaa disses Reaktionen og særlige individuelle Behov, samt at hjælpe dem til den bedst mulige Tilpasning.

Den almindelige Børnepsykologi maa være gennemgaaet i et Omfang som i Tordrups Børnepsykologi. Undervisningen bør paa forskellige Omraader suppleres med Læsning af andre Værker inden for Børnepsykologien (se Boglisten, der er

optrykt som Bilag). Denne gennemgang kan foregaa, dels ved at Læreren gennemgaaer Stoffet, dels ved Eleveforedrag, skriftlige Opgaver o. s. v. Mindst eet Iagttagelsessekema over psykologiske Iagttagelser af Børnene bør gennemgaaes. Paa Grundlag af denne Gennemgang skriver Eleveren een eller flere Karakteristikker af Børnehavebørn.

§ 6 Pædagogik.

Stk. 1. Undervisningen tilsigter at bibringe Eleverne Kendskab til Optragelsens Maal og Midler, herunder Forstaelse af Optragerens Ansvar for Tilvejebringelse af det rette Milieu under Barnets Opvækst. Børnehavens specielle pædagogiske Opgaver maa klargøres for Eleverne.

Stk. 2. Stoffet tilrettelægges i Almindelighed saaledes, at Hovedvægten det 1. Aar under Fremhævelse af Sammenhængen i den historiske Udvikling lægges paa Pædagogikkens Historie, medens 2. Aars Undervisning hovedsagelig bestaar i en Gennemgang af vor Tids pædagogiske Undervisningsformer og Optragertanker. Som Eksempler paa historisk Stof kan anføres Optragelsen hos Grækerne, Rousseau, Pestalozzi, Frøbel, Grundtvig og Kold, og som Eksempler paa vor Tids Pædagoger kan nævnes Jan Ligthart, Deoroly, Montessori og Dewey.

Som Litteratur kan f. Eks. følgende Bøger benyttes: Niels Bang: Kort Oversigt over Optragelsens og Undervisningens Historie, Alva Myrdal: Børn, A. M. Nørrig: Det sunde Barn og dets Forældre, C. og M. Aldrich: Små Barn äro också människor.

§ 7 Børnehavælære.

Stk. 1. Børnehaveseagens Historie.

Børnehavens Ide og Oprindelse gennemgaaes, og Børnehaveseagens Vækst og Udhredelse i en Række Lande følges. Særlig grundigt gennemgaaes den danske Børnehaveseags Historie og øjeblikkelige Stilling samt Børnehaveseagen i de andre nordiske Lande.

Stk. 2. Praktisk Børnehavælære.

A. Børnehavens Arbejde med Børnene.

1. Praktisk-pædagogiske Spørgsmaal fra Børnehaven, specielt Betydningen af den daglige Omsorg for Børnenes Trivsel: Børnenes Modtagelse, Leg, Sysselsættelse, Bespisning, Hvile, Ophold i det fri o. s. v.

2. Tilrettelæggelse af en Dagsplan.

3. »Emnearbejde«. Emnearbejds Ide — specielt for de større Børn — som »Interessecentrum« gennemgaaes. Forskellige Arter af Emner fra Naturen og Menneskelivet behandles, og Eleverne faar Løjlighed til selv at udarbejde Forslag til Emner egnede for Børnehavebørn.

4. Beskæftigelser og Legetøj m. m., kollektive Lege, skabende Arbejde og husslige Systemer.

B. Børnehavens Samarbejde med Hjemmene.

1. Forskellige Former for Samarbejdet med Hjemmene: Foreldreleder, Klubber o. lign., Besøg i Hjemmene og Studiekredse for Forældre (herunder Bogudlaan).

2. Former for praktisk Vejledning og Hjælp til Forældrene.

C. Børnehavlederens administrative Ansvær.

1. Børnehavens Opretelse, Indretning, Regulativer, Bog- og Journalføring m. m.
2. Børnehavens Økonomi: Optræning af Børnens Betaling, Tilskud fra det offentlige, Legater, Budgetlægning, Regnskab, Ansøgninger m. m.
3. Samarbejde med Bestyrelse, Medarbejdere.
4. Børnehavens hygiejniske Forhold: Læge, Kost m. m.
5. Sommerkolonier.
- D. Børnehavslærerindens Personlighed, Indstilling overfor Gerningen, hendes samfundsmæssige Stilling, faglige Interesser, Arbejdskaar m. m.

Som Litteratur kan f. Eks. følgende Bøger benyttes: Bertha Wulff: Friedrich Frøbel, Hedevig Bagger: Friedrich Frøbel, Jens Sigsgaard: Frøbel og Montessori, Maria Montessori: Barndommens Gaade og Haandbog i Montessorimetoden, Sanel og Moberg: Barntrædgården.

§ 8 Sociale Fag og Børnelovgivning.

- sk. 1. Der gives en kortfattet Oversigt over den almindelige danske Samfundslære.
 - sk. 2. I Forsættelse heraf gives en Oversigt over den grædende Børnelovgivning, dels privatretligt (Reglerne om Børns Retstilling i Person- og Familienetten), dels i Forhold til det offentlige (Afsnittene om Børneværn og Børnebidrag i Lov om offentlig Forsorg). Endvidere gives en Oversigt over de Love, der har Relation til Børnehavens Gerning, f. Eks. Lovgivningen vedrørende Svangerskab, Fødsel og det spæde Barns Forhold.
 - sk. 3. Gennemgangen af Lovstoffet tilsigter ikke at bibringe Eleverne en eksakt Videns om de forskellige Bestemmelser, men har alene til Formaal at bibringe dem et Helhedsindtryk af Retsforholdene paa det omhandlede Omraade og at give dem saa megen Orientering i Emnerne, at de i paakommende Tilfælde ved Hjælp af Haandbøger eller lign. selv kan skaffe sig Svar paa eventuelt foreliggende Tvivsspørgsmaal.
 - sk. 4. I Tilslutning til Undervisningen foretages Institutionsbesøg (udenfor Time-tallet).
- Som Litteratur kan f. Eks. følgende Bøger benyttes: O. Brørup: Kortfattet Samfundslære, Helge Smith: Sociale Spørgsmaal, P. Munch: Mindre Lærebog i Samfundslære, Danmarks sociale Lovgivning, O. J. Skjerbæk: Institutioner til Værn for Børn og unge i Danmark. Endvidere henledes Opmærksomheden paa H. Horsten: Børneforsorgen i Danmark, der ventes at udkomme Januar 1948.

§ 9 Sundhedslære.

- sk. 1. Undervisningen omfatter *Anatomi og Fysiologi* i Hovedtræk, *Hygiejne* (Levnedsmiddel-, Bolig- og personlig Hygiejne med særligt Hensik paa Barnets specielle Krav i saa Henseende samt hygiejniske Krav i Børneinstitutioner, herunder i Sommerkolonierne; endvidere Vejledning i Seksualhygiejne), *Lærnedsmidellære*, evt. med praktiske Demonstrationer af hensigtsmæssig Børnekost; *Sygdomslære*, specielt epidemiske Børnesygdomme samt sygdomsforebyggende Foranstaltninger; Eleverne maa være grundigt orienteret med Hensyn til den tilsynsførende Læges Opgave og Pligter.

Saafernt Eleverne ikke forud for Optagelsen har bestaaet en anerkendt Samaritærprøve, maa de udenfor Timeplanen gennemgaa et Nødhjælpskursus, der afsluttes med en anerkendt Prøve.

- sk. 2. Der bør under den teoretiske Undervisning lægges Vægt paa Samarbejde med den Børnehavleder, der underviser Eleverne i praktisk Børnehavslære, saaledes at Elevernes Opmærksomhed stadig henledes paa Sammenhængen mellem Teori og Praktik.

sk. 3. Endelig gives der Eleverne en kort Orientering i Børnepsykiatri, eventuelt ved en Børnepsykiater.

Som Litteratur kan f. Eks. følgende Bøger benyttes: Fenger og Topsoe: Det menneskelige Legeme, Statsradiofoniens Grundbog: Menneskelegemet, P. Bræstrup og R. Ege: Barnets Kost, P. Bræstrup: Mor og Barn, Kaj Roholm: Smittsomme Sygdomme.

§ 10 Naturkundskab og Biologi.

Det bør gennem Undervisningen tilsigtes at vække og styrke Elevernes Sans og Forstaaelse for Natur- og Menneskelivet med alle dets virksomme skabende Kræfter.

Det elementære Stof *Botanik* og *Zoologi* gennemgaaes væsentligt ud fra biologiske Synspunkter og delvis støttet til Selvtægttagelser.

Oplysning om *Behandling af Stueplanter* og anden *Blomstertæjle*, eventuelt Vejledning i Pasning af Akvarier og Terrarier, bør indgaa i Undervisningen, ligesom det er i høj Grad ønskeligt, at Eleverne kan faa nogen Vejledning i *Havearbejde med Smaabørn*.

Enkelte *Ekskursioner* bør ogsaa foretages.

Som Litteratur kan f. Eks. benyttes: Knud Hee Andersen: Paa Opdagelse i Naturen.

§ 11 Dansk.

Undervisningen er dels af almindelig Karakter, dels tilrettelagt specielt med Anvendelsen i Børnehaven og Samlivet med Børnene for Øje.

Mundtlig og skriftlig Dansk øves gennem Litteraturlæsning paa Grundlag af den ældre og nyere Litteratur paa dansk, Oplæsning, Elev-Diskussioner og korte Elevforedrag samt skriftlige Opgaver, der bl. a. kan formes som Tydskskriftarkter, Bogameldelser, Ansøgninger o. lign.

Børnelitteratur.

Fortælling for Smaabørn saavel som Gennemgang af Eventyr- og Fortællingsamlinger, Billedbøger og andre Smaabørnsbøger. En Række Timer paa et Børnebibliotek med Gennemgang af Bøger og Orientering om Biblioteksarbejde bør indgaa som et Led i Undervisningen.

§ 12 Sang.

Formaalet med Sangundervisningen er dels at lære Eleverne at bruge deres Stemmer rigtig, at udvikle deres musikalske Anlæg; samt at give Forstaaelse af Børns Sang, dels at lære Eleverne en Del Børnesange og Sanglæse at kende til Brug i Børnehaverne. Der bør gennemgaaes et passende Antal Sange, egnede for Børn, f. Eks. Morgen- og Aftensange og Sange, der knytter sig til Arctis Højtider.

Som Litteratur kan f. Eks. følgende Bøger benyttes: Anna Wulff: Sange og Sanglege for Smaabørn, Astrid Gossel: Børnehaven synger.

§ 13.

Tegning.

Undervisningen, som ogsaa omfatter Maling og eventuelt andre hermed beslægtede Uddrykstformer, maa tilsigte at udvikle Elevernes skabende Evne for derigennem at give dem Forstaelse for Børnets egne Frembringelser.

Ligeledes bør Eleverne være i Stand til at udføre Illustrationstegning paa Vægtavle, Plakater o. lign.

§ 14.

Rytmik og Gymnastik.

Undervisningen i disse Fag tilsigter at hibringe Eleverne Forstaelse for Smaabørns specielle Behov paa dette Omraade saavel som en frigørende og udviklende legemlig-sjælelig Aktivitet for de unge selv.

§ 15.

Mannuel Arbejde.

Formalet for Undervisningen i de manuelle Fag er at udvikle Elevernes Færdighed i Faget, saaledes at de er i Stand til at vejlede og inspirere Børnene saavel ved frit Arbejde som ved mere bundne Beskæftigelser, og at lære dem at fremstille og istandsætte enkelt Legetøj.

Formalet søges opnaaet gennem Undervisning og dertil knyttet Øvelse i *Værktøjslære* og *Materialelære*.

I *Værktøjslære* meddeles der Eleverne Kendskab til og Øvelse i Brug og Vedligeholdelse af en Del Værktøj til Arbejde med Papir, Pap og Træsøjld m. m. (se nærmere Bilag 3).

I *Materialelære* meddeles der Eleverne en vis Viden om forskellige Materialegruppers Anvendelse og Behandling (Papir, Karton, Stof, Læder m. m.). Det staar Seminarierne frit, hvilke Arbejder indenfor Grupperne man ønsker gennemført, blot skal Gruppen være behandlet og en Del deraf helst i Form af frit Arbejde. Eleverne bør gennem enkelte Modeller lære Teknikken til vedkommende Materialegruppe (se nærmere Bilag 3).

Det maa anses for vigtigt, at Eleverne i saa vid Udstrækning, som den egentlige Oplæring tillader det, *arbejder frit*, saaledes at deres Fantasi og Initiativ udvikles (se nærmere Bilag 3).

§ 16.

Valgfri Fag for de enkelte Seminarier.

De enkelte Seminarier kan udover de fastlagte Grundfag supplere Undervisningen med Fag af mere almen Art, som man maatte finde værdifulde for de unges Udvikling, f. Eks. Kulturhistorie, Kristendomskundskab, Foredrag over almene Emner ved fremmede Foredragsholdere.

IV. Den praktiske Uddannelse.

§ 17.

Stk. 1. Den praktiske Undervisning meddeles i dertil af Overinspektionen for Børneforsorg godkendte Øvelsesbørnehaver.

Undervisningen skal omfatte mindst 15 Timers ugentligt Arbejde i alle 4 Semester eller mindst 30 Timer ugentligt Arbejde i Halvdelen af alle 4 Semester.

Stk. 2. Herudover omfatter den praktiske Uddannelse mindst to Ugers aarlig Høldagsfjæst i en Børnehave samt i Sommerferien mellem 2. og 3. Semester mindst 3 Ugers Tjeneste i en Sommerkoloni for Børn.

Stk. 3. I højt 1 af de 4 Semester kan den praktiske Uddannelse gennemgaaes i et af Overinspektionen hertil godkendt Fritidshjem.

§ 18.

Godkendelse som Øvelsesbørnehaver kan kun meddeles Børnehaver, som opfylder de Krav i Hensende til Ledelse, Udstyr og Arbejde, der efter en sagkyndig Bedømmelse stilles til en vel ledet og indrettet Børnehave. Børnehavens Leder skal derhos besidde de fornødne pædagogiske Forudsætninger for at kunne hibringe Seminarieleverne det tilsigtede praktiske Udbytte af Opholdet. Børnehaven skal være forsynet med saa megen uddannet Medhjælp, at den kan drives forsvareligt uden Anvendelse af Elevernes Arbejdskraft.

§ 19.

Stk. 1. Om den nærmere Plan for Elevernes Beskæftigelse i Øvelsesbørnehaven træffes Aftale mellem Lederen af denne og Børnehaveseminariets Leder. Elevernes Arbejde vil dog som Regel være at tilrettelægge saaledes, at de i de to første Semester faar Lejlighed til at gøre deres Iagttagelser over Børnehavarbejdets Gang og selv at deltage i dette Arbejde under Opsyn, medens de i de to sidste Semester bør have Lejlighed til at arbejde mere selvstændigt.

Stk. 2. Lederen af Børnehaveseminariet eller Lederen af den praktiske Uddannelse bør ved Inspektionsbesøg i Børnehaverne — mindst en Gang hvert Semester — sikre sig, at disse fortsat opfylder Betingelserne for at virke som Øvelsesbørnehaver, og at Eleverne faar det tilstrækkelige Udbytte af deres praktiske Uddannelse.

Stk. 3. Saafremt der ved disse Inspektionsbesøg konstateres Forhold, som gør det tvivlsomt, om Børnehaven fortsat kan godkendes som Øvelsesbørnehave, bør der straks ske Indberetning til Overinspektionen for Børneforsorg.

§ 20.

Der føres ved Øvelsesbørnehaverne en Protokol eller et Kartotek, hvori Lederne i Løbet af Semestret indfører for hver enkelt Elev Oplysning om Elevens Beskæftigelse og hendes Standpunkt i Arbejdet. Efter Semestrets Udgang indsendes til Seminarieret en Udskrift af Protokollen.

§ 21.

Saafremt den praktiske Uddannelse i et Semester henlægges til et Fritidshjem, jfr. § 17 Stk. 3 stilles der hertil tilsvarende Krav som til Øvelsesbørnehaverne, jfr. §§ 18—20.

V. Undervisningens Afslutning.

§ 22.

Ved Undervisningens Afslutning udfærdiger Faglærerne paa Grundlæg af deres Kendskab til Elevernes Kundskaber og Evner et Vidnesbyrd angaaende Elevernes Helhedsstandpunkt i de teoretiske, herunder de manuelle Fag. Vidnesbyrdet indføres i Skolens Afgangsprotokol; for saa vidt angaar de Fag, hvori særlig

afsluttende Prøve skal aflægges, skal Vidnesbyrdet være meddelt og indført i Protokollen forinden Prøvens Afholdelse.

Vidnesbyrdene sammentages under Betegnelserne:

Serdeles godt, svarende til en Præstation, der er fuld tilfredsstillende og væsentligt ud over det normale.

Meget godt, svarende til en hell tilfredsstillende Præstation.

Middel, svarende til en Præstation, der er forsvarelig, men ikke hæver sig over Gennemsnittet.

Under Middel, svarende til en Præstation, der er forsvarelig, men dog ikke naar, hvad Eleverne normalt kan yde.

Ringe, svarende til en Præstation, der ligger betydeligt under Middel, men dog kan passere,

hvortil kan føjes en nærmere Beskrivelse af de Kvalifikationer hos Eleven, der har dannet Grundlag for den givne Bedømmelse.

§ 23.

Eleverne fremlægger ved Afslutningen en skriftlig Aarsopgave over et selvvalgt Emne inden for Fagene Psykologi-Pædagogik samt de udførte Arbejder i de manuelle Fag; der gives ingen særskilt Bedømmelse af disse Arbejder, der er taget i Betragtning ved Udfærdigelsen af det almindelige Vidnesbyrd i Fagene. Censor bør have Lejlighed til at gøre sig bekendt med disse Arbejder.

§ 24.

Stk. 1. Der afholdes følgende afsluttende Prøver:

- a) en skriftlig Opgave over et opgivet almindeligt Emne indenfor den psykologisk-pædagogiske Fagkreds (4 Timer).
- b) en skriftlig Opgave i Børnehavælære (4 Timer).
- c) en mundtlig Prøve i Højeje.
- d) en mundtlig Prøve indenfor Faggruppen social Lovgivning og Børnelovgivning.

Stk. 2. Opgaverne til de *skriftlige Prøver* stilles af den tilsynsførende med Undervisningen efter Forhandling med Censorerne i det paagældende Fag og en Repræsentant for Seminarierne, udpeget af disse. Censorerne beskikkes af Ministeriet.

Stk. 3. Ved de *mundtlige Overhøringer* medvirker i hvert Fag en af Seminariets Lærere som Eksaminator og en af Ministeriet, efter Seminariets Indstilling godkendt fremmed Censor. Denne har Ret til i Tilslutning til Eksaminationen at stille Spørgsmaal til Eleven.

Stk. 4. Bedømmelsen af Besvarelserne af de skriftlige Opgaver sker ved de paagældende Censorer i Forbindelse med Læreren i Faget.

Bedømmelsen af de mundtlige Prøver foretages af Eksaminator og Censor i Forening.

Stk. 5. Ved Bedømmelsen benyttes de foran under § 22 angivne Betegnelser.

§ 25.

Angaaende Elevernes praktiske Uddannelse afgiver Lederne af denne Uddannelse i de enkelte Semester hver en Bedømmelse af Eleverens Arbejde og Evner ved Besvarelse af en Række bestemte, for alle Fløyer fælles Spørgsmaal.

Paa Grundlag af disse Udtalelser og Seminarlederens egne Erfaringer fra Besøg paa Praktikstederne affatter Seminariets Leder en Hovedbedømmelse af Elevens Standpunkt og Evner i det praktiske Arbejde.

I Tilfælde af Uoverensstemmelser mellem Praktikledernes og Seminarlederens Bedømmelse bør Forhandling mellem de paagældende finde Sted forinden Afgivelsen af en afvigende Bedømmelse.

§ 26.

Stk. 1. Efter Afslutningen af Prøven modtager Eleverne et Afgangsbevis, der underskrives af Seminariets Forstander. Beviset skal indeholde Oplysning om de i Hænhold til § 22 meddelte Vidnesbyrd angaaende Kunderskaber og Evner i de forskellige Fag, samt de ved de afsluttende Prøver opnaaede Bedømmelser.

Stk. 2. Paa Afgangsbeviset anføres derhos de af de paagældende Praktikledere afgivne Udtalelser om Elevens praktiske Arbejde.

§ 27.

Til Elever, der udelukkes fra Undervisningen i Hænhold til § 2 Stk. 3, eller som af andre Aarsager ikke fuldender Uddannelsen, maa der ikke udleveres noget Afgangsbevis, men alene en Attestation fra Seminarlederen om, at de har fulgt Undervisningen i et vist Tidrum, som nærmere angives.

§ 28.

Stk. 1. Ved hvert Børnehaveseminarium føres en af Ministeriet autoriseret Afgangsprotokol, hvori hver Dimittend opføres med fulde Navn, Fødselsdag og -aar.

For hver Elev indføres inden Prøvens Afholdelse Standpunktskaraktererne og Praktikbedømmelserne, og efter Prøven indføres de ved denne opnaaede Bedømmelser.

Stk. 2. Inden hvert Aars 1. Marts indsender Børnehaveseminarierne Meddelelse til den tilsynsførende med Undervisningen om, hvilket Antal Dimittender der indstilles til Prøven.

§ 29.

Angaaende Gennemførelse af de afsluttende Prøver vil der være at fastsætte nærmere Bestemmelser.

VI. Videregaaende Uddannelse.

§ 30.

Stk. 1. Der indrettes en videregaaende Uddannelse til Uddybning og Supplerings af det ved den 2-aarige Lærerinduddannelse lærte blandt andet med Hænhold paa Overtagelsen af Stillingerne som Ledere af Børnehaver eller kombinerede Institutioner under forebyggende Børneværn. Denne Uddannelse, der normalt skal være 1-aarig, kan kun søges af uddannede Børnehavvelærere, som efter Afslutningen af Børnehavvelærerinduddannelsen har haft mindst 3 Aars praktisk Arbejde i en Børnehave eller anden Institution for Børn.

Stk. 2. Der indrettes endvidere kortere Instruktionskursus vedrørende enkelte Emner. Disse Kursus kan ogsaa søges af andre end dem, der gennemgaar den i Stk. 1 omhandlede videregaaende Uddannelse.

Stk. 3. Kursus slutter uden nogen Prøve, saaledes at der alene meddeles Eleverne Attestation for Deltagelse i Kursus.

Stk. 4. Deltagelsen i disse Kursus er vederlagsfri.

Bemærkninger angaaende Spørgsmaalet, om Børnehaveseminarierne eventuelt fremtidig bør henlægges under Arbejds- og Socialministeriet i Stedet for som hidtil under Undervisningsministeriet.

Mellem af Utaalget, kst. Kontorchef H. Horsten har i denne Forbindelse afgivet et saalydende Indlæg:

Spørgsmaalet om førgede offentlige Tilskud til Institutioner for forebyggende Børnevern blev straks efter Betrielsen løst ved en Lov af 27. Juli 1945, og Spørgsmaalet om højere Tilskud til Børnehaveseminarier blev samtidig rejst ved 1. Behandling i Folketinget af Forslaget til denne Lov. Daværende Arbejds- og Socialminister Hedtoft oplyste angaaende dette Spørgsmaal overfor det nedsatte Folketingsudvalg (Rigsdagsstidende 1945, Tillæg B, Spalte 123), at dette Spørgsmaal i Øjeblikket henhører under Undervisningsministeriet, men at der i Socialministeriets Planer om at oprette et socialt Institut til Uddannelse af Socialhjælpere og Medarbejdere ved Optræningshjem og de forebyggende Institutioner, og at ogsaa Uddannelsen af Medarbejdere ved Særforsørgsanstalter tænkes henlagt dertil. Ministeren udtalte videre, at hvis det foreliggende Lovforslag gennemføres, vil der under Arbejds- og Socialministeriets Administration blive ydet offentlige Tilskud med indtil 70 pCt. af de forebyggende Institutioners Driftstilskud, og Arbejds- og Socialministeren finder det derfor rimeligt, at Spørgsmaalet om Medarbejdernes Uddannelse overgaaes fra Undervisningsministeriet til Arbejds- og Socialministeriet.

Folketingsudvalget udtalte i sin enstemmig afgivne Betænkning af 18. Juli 1945, at Udvalget helt deler Synspunktet og kan tiltræde dette.

Den daværende Arbejds- og Socialminister paabegyndte straks efter Udvalgsbetænkningens Afgivelse Forhandling med den daværende Undervisningsminister om Spørgsmalets Løsning i Overensstemmelse med Folketingsudvalgets Indstilling, men inden denne Forhandling var afsluttet, skete der Regeringsskifte efter Folketingsvalget i Oktober 1945. Efter en fornyet Henvendelse fra den nuværende Undervisningsminister om Sagen, tiltraadte Arbejds- og Socialminister S. P. Larsen herefter, at Udvalget vedrørende Uddannelse af Børnehavælærere blev nedsat af Undervisningsministeriet, idet Ministeren overfor Direktør Leuning udtalte, at jeg som Arbejds- og Socialministeriets Repræsentant havde ubetinget Ret til at gaa ind for det Synspunkt, at den heromhandlede Uddannelse fremtidig henlægges under Arbejds- og Socialministeriet.

Under Henvisning hertil skal jeg udtale, at jeg maa være af den Opfattelse, at det ved Afgørelsen af Spørgsmaalet om, under hvilket Ministerium Uddannelsen af Børnehavælærere fremtidig bør sortere, maa være Uddannelsens Formaal og ikke dens Karakter, som maa være afgørende. Jeg kan saaledes anføre, at Politiskolen sorterer under Justitsministeriet, og Handlesskolerne under Handelsministeriet ud fra disses Formaal henholdsvis at uddanne Politistaben og Handelsmænd, og uanset om der paa disse Skoler delvis gives Undervisning, f. Eks. i Sprog, som ogsaa kan læres i de under Undervisningsministeriet sorterende Lærestalter med Almindelig Formaal. For saa vidt det særligt er gjort gældende, at Børnehaveseminarier ogsaa fremtidig bør sortere under samme Ministerium som Lærerseminarierne, bemærkes, at der her er den afgørende Forskel, at disse har til Formaal at uddanne Lærere til Folkeskolen, som sortere under Undervisningsministeriet, medens Børnehaveseminariernes Formaal derimod udelukkende er at uddanne Personalet til de under Arbejds- og Socialministeriet sorterende Børnehaver. Endvidere er det gjort gældende, at Uddannelsen af Børnehavælærere har et særligt pædagogisk Tilsiit. Heroverfor maa jeg imidlertid hævde, at pæda-

gogiske Principers Varetæelse ingenlunde er noget for Undervisningsministeriet specielt, men at hele Optræningsarbejdet inden for Børneførsorgen, haade paa Institutioner for forebyggende Forsorg og paa Optræningshjemmene, hviler paa pædagogiske Grundsætninger.

Det maa derfor efter min Opfattelse være Arbejds- og Socialministeriets Opgave at fastsætte Reglerne for og i fornødent Omfang at støtte Uddannelsen paa Børnehaveseminarierne. At Uddannelsen paa Børnehaveseminarierne har visse Lighedspunkter med Uddannelsen f. Eks. paa Lærerseminarierne kan kun føre til, at Arbejds- og Socialministeriet søger Raad fra Undervisningsministeriet, før Reglerne for Uddannelsen paa Børnehaveseminarierne fastsættes.

Under Henvisning til et af Undervisningsministeriet under tidligere Forhandlinger med Arbejds- og Socialministeriet anført Synspunkt, at Børnehaver i lige saa høj Grad er en Forskole til Folkeskolen som Led i den forebyggende Børneførsorg, ønsker jeg at anføre, at hvis dette Argument var rigtigt, skulde ogsaa Børnehaverne som saadanne sortere under Undervisningsministeriet og ikke under Arbejds- og Socialministeriet. Støtten til Børnehaverne ydes imidlertid af sidstnævnte Ministerium i Henhold til Loven om offentlig Forsorg Afsnit II, og *Hovedprincippet* for den offentlige Støtte til disse Institutioner er derfor ikke den almenkulturelle og kundskabsmæssige Udvikling, Smaabørn kan opnaa i Børnehaverne, men Hensynet til Børnehavernes *social* Betydning i vore Dage.

Siden Begyndelsen af dette Aarhundrede har Institutionernes sociale Betydning været fremherskende, idet de navnlig har været benyttet af Mødre, der har Arbejde uden for Hjemmet, enten i Tilfælde hvor Moderen er Eneforsorger, eller hvor begge Ægtefæller har Arbejde uden for Hjemmet. Det er for mange Hjem nødvendigt, at ogsaa Moderen har Arbejde uden for Hjemmet for at sikre Hjemmets økonomiske Grundlag, og blandt andet for at undgaa, at Børnene vantrægtes i Arbejdstiden, ydes der Støtte til de forebyggende Institutioner.

Saaledes som den forebyggende Børneførsorg har udviklet sig her i Landet, er den derfor blevet et vigtigt Led i *den samlede Børneførsorg*, der omfatter Tilsyn med Børn, forebyggende Foranstaltninger og egentlig Børneførsorg. Børnehævnet gør da ogsaa i sit Arbejde for at skabe de Børn, det faar at gøre med, saa gode og trygge Kaar som muligt, Brug af de forebyggende Institutioner blandt andet ved Anvendelse af Adgangen til at give Forældre eller andre Optragere Paalæg om, at deres Barn skal søge en forebyggende Børnehaveseminarier, hvorved man undgaar den langt alvorligere Foranstaltning at maatte fjerne Barnet helt fra Hjemmet. I Tilfælde af Hjemtvilse af et Barn stiler Børneførsorgen ofte som Betingelse, at det skal søge en forebyggende Institution.

Hertil kommer Institutionernes *befolkning*spolitiske Betydning. Forholdet er nemlig det, at rent bortset fra, om man ønsker eller ikke ønsker, at Kvinder har Arbejde uden for Hjemmet, er det en Kendsgerning, at Kvinder, ogsaa gifte Kvinder, i stigende Grad vælger at have Erhvervsarbejde. Samfundet maa derfor, hvis det ønsker, at disse Kvinder skal sætte Børn i Verden, indrette forebyggende Institutioner i tilstrækkeligt Omfang.

Netop i vore Dage, hvor der hersker stor Mangel paa Arbejdskraft, er man ogsaa fra Samfundets Side at *beskæftigelses*mæssige Grunde interesseret i, at Erhvervslivet ogsaa har Mulighed for at benytte de gifte Kvinders Arbejdskraft, hvorfor man maa søge for tilstrækkelig Adgang til at anbringe disse Kvinders Børn i Arbejdstiden.

Til de saaledes nævnte sociale, socialpolitiske og beskæftigelsesmæssige Inter-

esser, der alle specielt varetages af Arbejds- og Socialministeriet, kommer de forebyggende Institutioners *pædagogiske* Betydning. Dette gælder navnlig Børnehaverne og Fritidsljømene. Som allerede tidligere nævnt, kan Varetagelsen af denne Inter-esse ikke henføres til et enkelt Ministeriums specielle Forretningsområde. Det er derfor efter min Opfattelse med Rette, at Børnehaverne som Ressort er henlagt til Arbejds- og Socialministeriet ved dettes Oprettelse. Man er fra dette Ministerium ganske indforstået med, at moderne pædagogiske Hensyn saavel ved Uddannelsen af Børnehavellærere som ved Arbejdet i selve Børnehaverne i fuldt Maal skal ske Frydest, og at man, saa snart de mest paatrængende sociale Hensyn er varetaget, gerne ser Rammerne for Børnehaverne udvidet saaledes, at ogsaa ikke-mindre-bemidlede Folks Børn, herunder særlig Enebørn, i større Omfang end hidtil kan finde Oplagelse i de med offentlige Tilskud drevne Børnehaver.

I denne Forbindelse kan jeg iøvrigt oplyse, at Arbejds- og Socialministeriet fornylig fra Dansk Børnehaveraad har modtaget et Andragende om, at ogsaa Institutioner inden for den forebyggende Børneforsorg, der ikke udelukkende eller væsentligst modtager Børn af mindre-bemidlede Forældre, for Fremtiden i Lighed med Institutioner, der fortrinsvis er bestemt for Børn af mindre-bemidlede Forældre, kan opnaa Tilskud til Opførelse og Drift. Dansk Børnehaveraad har herved henvist til, at de nugældende Bestemmelser specielt udelukker Ydelse af Tilskud til de saakaldte Halvdagsbørnehaver, uanset at det sociale Behov for saadanne Børnehaver er meget stort. I saa Henseende er blandt andet peget paa Manglen paa Medhjælp og den Omstændighed, at et stort Antal Kinder har Halvdagsarbejde.

Til yderligere Støtte for at den heromhandlede Uddannelse efter min Opfattelse efter nærværende Betænkninges Afgivelse bør overgaa til Arbejds- og Socialministeriet, skal jeg bemærke, at der ved Loven af 27. Juli 1945 angaaende Forhøjelse af Statstilskudet til Institutioner for forebyggende Børneforsorg, jfr. Lov af 27. Februar 1947, — efter hvilken Lovgivning der under Arbejds- og Socialministeriets Administration vil blive ydet offentlige Tilskud med indtil 70 pCt. af Institutionernes Driftsudgifter — er skabt Grundlag for at kræve Arbejds- og Socialministeriets Godkendelse blandt andet af Lønningerne til det uddannede Personale ved de forebyggende Institutioner.

Heraf maa efter min Opfattelse følge, at Arbejds- og Socialministeriet ganske selvstændigt — og ganske uanset hvilke Regler, Undervisningsministeriet maatte give for Uddannelse paa Børnehaveseminarier, — kan kræve en af Arbejds- og Socialministeriet fastsat Uddannelse for Opnaaelse af Lønninger for uddannet Personale. Efter det saaledes anførte, maa jeg mene, at Børnehaveseminarierne, der har til Formaal at uddanne Lærere til Brug for disse Børnehaver, rettelig bør henføres til Arbejds- og Socialministeriet som Ressortministerium for Børnehaverne. Ved en saadan Ændring i Ressortet vil man herhjemme komme paa Linie med Forholdene i de øvrige nordiske Lande, hvor de respektive Børnehaveseminarier sorteres under det samme Ministeriums Ressort som Børnehaverne i Norge og Sverige under Socialdepartementet og i Finland under Socialministeriet.

Hvad særlig angaar den fortsatte Uddannelse af Børnehavellærere, skal jeg hendele Opmærksomheden paa, at Arbejds- og Socialministeriet raader over en Bevilling til Deltagelse i Kursus for Personalet ved Opdragelseshjem og andre Institutioner for Børneværn, hvilken Bevilling administreres af et af Ministeriet nedsat Udvalgt, hvori foruden Ministeriet, Overinspektionen og Sundhedsstyrelsen, blandt andet ogsaa Landforeningen Forebyggende Børneværn og Dansk Børnehaveraad er repræsenteret.

Denne Bevilling, der paa Forslaget til Finansloven for Finansåret 1947—48 er opført med 18 000 Kr., kan efter et af Arbejds- og Socialministeren overfor det vedrørende Lov om foreget offentlig Støtte til private anerkendte Opdragelseshjem nedsatte Folketingsudvalg afgivet Tilsvagn forventes forhøjet.

Sævsagt kan Bevillingen til fortsat Uddannelse af Børnehavellærere ikke administreres af 2 Ministerier, og hele den fortsatte Uddannelse bør derfor efter min Opfattelse allerede af den Grund tilrettelægges af det nævnte Udvalgt vedrørende Uddannelse af Ledere og Medarbejdere til Børneforsorgens Institutioner.

Udvalgets andre Medlemmer har principielt anset Spørgsmaalet om Børnehaveseminariernes Ressortforhold for at ligge udenfor Udvalgets Kommissorium, idet Kommissoriet alene yder paa Udarbejdelse af fælles Retningslinier for den paa Børnehaveseminarierne stedfindende Uddannelse af Børnehavernes Lærerkrafter. Da imidlertid Kontorchef Horsten har ønsket — uanset Udvalgsflertallets Opfattelse med Hensyn til Kommissoriets Omfang — at inddrage Ressortspørgsmaalet under Udvalgets Drøftelser, maa Udvalgets Flertal sævsagt ogsaa fremsætte sit Syn paa dette Spørgsmaal.

Flertallet finder herved Anledning til at pege paa, at der ikke fra Børnehaveseminariernes Side er givet Udtryk for noget Ønske om Henlæggelse under et andet Ministerium end Undervisningsministeriet, gennem hvilket Seminarierne hidtil har opnaaet Støtte til Afholdelse af Driftsudgifter m. m., men at Børnehaveseminariernes tværlimod i den Skrivelse, hvori de har fremsat deres Ønske om Nedsættelse af det Udvalgt, har givet Udtryk for positive Forventninger med Hensyn til Resultatet i en saadan Udvalgsbehandling under Undervisningsministeriets Ledelse.

Hvad selve Realitetsspørgsmaalet angaar, da har Børnehaverne vel i den sidste Menneskealder ved Siden af Bestridelsen af deres pædagogiske Hovedopgave, taget flere og flere Opgaver op med særligt Sigte paa den mindre bemidlede Del af Befolkningen og med Støtte i den sociale Lovgivning, saaledes at Børnehavessagen i stigende Grad har antaget Karakter af en Folkebørnehavessag.

Samtidig hermed har der imidlertid i de senere Aar været en voksende Forstaelse af Børnehavernes pædagogiske Betydning, som har givet sig Udtryk i, at en stadig større og større Del af Befolkningen, ganske uanset Kaar og Stand, sender deres Børn i Børnehave for at faa dem under pædagogisk tilrettelagt Opdragelse forud for den skolepligtige Alders Indtræden.

Børnehaverne betragtes derfor nu indenfor al moderne Pædagogik som en almen opdragende Foranstaltning forud for den almindelige Folkeskole, hvortil Børnene overgaaar fra Børnehaverne, naar de har naaet den undervisningspligtige Alder. En Sænkning af denne, saaledes som den er gennemført i andre Lande og meget vel kunde finde Sted ogsaa her, vilde saaledes umiddelbart lægge den sidste Del af Børnehaveopdragelsen direkte ind i Folkeskolen, indrettet som en Overgangs-klasse mellem Børnehave og Skole.

Da det sociale Moment dog fortsat spiller en væsentlig Rolle for Indretningen af Børnehaverne og for disses Forhold i det hele, og da Børnehaverne nu engang i Kraft heraf er underlagt en under Socialministeriet gennemført, socialt bestemt Lovgivning, finder man fra Flertallets Side ikke Anledning til at tage Spørgsmaalet om en Flytning af Børnehaverne som ogsaa i væsentlig Grad pædagogisk bestemte Institutioner til andet Ressortministerium op til Overvejelse.

Hvad derimod angaar Børnehaveseminarierne, der uddanner Lærerkrafter til Arbejdet i Børnehaverne, og som hidtil har hørt under Undervisningsmini-

steriet, da ser man ikke nogen Begrundelse for at betragte disse Institutioner som saadanne som socialt bestemte Institutioner med deraf følgende Henlæggelse under Socialministeriet. De Elever, der uddannes paa Børnehaveseminarierne, uddannes som andre Lærerkædter til Overtagelse af Stillingen, der kan tjene som Livsstilling for de paagældende. Eleverne maa derfor ganske naturligt ligesom andre, der uddannes til indlærgstgørende Stillingen, kunne betale for Uddannelsen, saaledes at Børnehaveseminariernes Økonomi naturligt bør hvile paa tilsvarende tilskudsmedsig Basis som andre Læreruuddannelsessteder med dertil hørende Stipendieordning m. m.

Da den supplerende Uddannelse, hvorom Udvalget har udarbejdet Forslag, skal tjene som en Fortsættelse af Seminariuddannelsen efter nogle Aars praktisk Arbejde i Børnehaver, og ligesom selve Hoveduddannelsen naturligvis ogsaa skal være pædagogisk bestemt, finder man det naturligt, at ogsaa denne Uddannelse henlægges under Undervisningsministeriet.

Flertallet maa saaledes tage Afstand fra Tanken om Børnehaveseminariernes Henlæggelse fra Undervisningsministeriet til Socialministeriets Omraade. Man anser det derimod efter Sagens Natur for en Selvfølge, at Undervisningsministeriet maa søge den nærmest mulige Kontakt med Socialministeriet med Hensyn til Uddannelsen, herunder specielt forsaavidt angaar den mere socialt bestemte og den praktiske Del af Uddannelsen.

Om den af Kontorchef Horsten fremdragne Udtalelse i Betænkningen angaaende Lovforslag til ny Tilskudsordning for Institutioner til forebyggende Børneværn finder man Anledning til at bemærke, at denne af Socialministeren fremsatte og af vedkommende Folketingsudvalg tiltraadte Udtalelse angaaende Henlæggelse af de paaagældende Sager fra Undervisningsministeriet som det hidtidige Ressortministerium til Socialministeriet — efter hvad der er oplyst for Flertallet — er fremsat, uden at der derom var konfereret med den daværende Undervisningsminister, og uden at der var søgt Orientering hos Børnehaveseminarierne; man mener derfor at kunne gaa ud fra, at det har været en Forudsætning, at denne Plans Gennemførelse skulde bero paa Resultatet af en efterfølgende Forhandling med Undervisningsministeriet og en derefter følgende Regeringsbeslutning.

Hvad iøvrigt angaar Afgrænsningen mellem de forskellige Ministeriers Ressortomraader er det jo ingenlunde saaledes, at Grænserne er trukket efter strengt rationelle Linier; der er talrige Afvigelser herfra, hvilende paa gammel Tradition, jfr. f. Eks. saaledes, at private Teatre og Biografteatre, uanset disse Institutioners overvejende kulturelle Karakter, henhører under Justitsministeriet, ligesom man kan henvise til, at indtil for nylig heller ikke Radiofonen henhørte under Undervisningsministeriet, hvilket Forhold imidlertid ændredes uden Foranledning fra Undervisningsministeriets Side, men efter en Regeringsbeslutning i Henhold til et af den daværende Minister for offentlige Arbejder udtalt Ønske om at afgive dette Omraade.

Hvad endelig angaar Kontorchef Horstens Henvisning til Ressortordningen i de andre nordiske Lande, skal man bemærke, at selvom man anser et Fællesskab med de andre nordiske Lande for ønskeligt, forsaavidt angaar vor Lovgivning, mener man ikke under det her i Landet iøvrigt bestaaende Ressortforhold at kunne tillægge den i saa Henseende trufulde Ordning i de andre nordiske Lande Betydning for vore Forhold.

Lægeattest til Brug ved Optagelse paa et Børnehaveseminarium.

(Undersøgelsen bør saa vidt muligt foretages af Ansøgerens sædvanligt benyttede Læge).

Navn født / 19

Datter af

Bopæl

1. Hvilke Sygdomme angiver Ansøgeren tidligere at have lidt af?

2. Hvorledes er Legemsbygningen:

Specielt: Findes nogen Legemsfejl?

3. Hvorledes er Ernæringsstanden?

4. Findes noget abnormt ved Undersøgelse af:

a. Hals og Strube (Hæshed)?

b. Lunger?

c. Hjerte?

5. Findes Tegn paa smittefarlig Tuberkulose i Lunger eller Strubehoved?

6. Findes Tegn paa Tuberkulose i Kirtler, Knogler eller Led (Ar, Fister)?

7. Findes Tegn paa smittefarlig Sygdom (synlige Tegn paa Venere, smitsom Hudlidelse)?

8. Synsstyrke uden Korrektion paa { højre Øje:

med Korrektion { venstre Øje:

9. Kan Ansøgeren opfatte almindelig Talestemme i 6 Meters Afstand med højre Øre?

venstre Øre?

10. Anser De den undersøgte for at være fuldt rask (ogsaa i psykisk Henseende):
og arbejdsdygtig:

I benægtende Fald: Hvorfor ikke?

Efter den af mig foretagne Undersøgelse kan den undersøgte efter mit Skøn anvendes som Børnehavelærerinde.
ikke anvendes

Læge

Bopæl

NB! Attesten er kun gyldig i 1 Maaned!
Attesten indsendes af Lægen direkte til Seminarriet.

Bogliste til supplerende Læsning.

A. Psykologi.

a) Almindelig børnepsykologi.

- Aldrich, C. & M.: Små børn äro också människor, 165 S. Oversat efter »Babies are human beings«, Stockholm 1940.
- Burt, C.: Sjælelige Forstyrrelser hos Børn og unge, 331 S., København 1941. *
- Unge Lovovertrædere, København 1941, 386 S. *
- Bühler, C. & H. Hetzer: Udviklingsprøver, 189 S. *
- Farup, Bodil: Opdragelsesvanskeligheder hos Børn.
- Hanselman, H.: Opdragelsesvanskeligheder, 330 S. *
- Undervisnings- og Opdragelsesvanskeligheder, 236 S. *
- Hertz, Grete Janus: Psykologisk Iagttagelse af Børn.
- Isaacs, S.: Fra bleien til skolebenken, 115 S., Oslo 1935.
- Koht, K. G. & Åse G. Skard: Pædagogisk psykologi, 416 S.
- Lilhus, A.: Ur småbarnens sjælsliv, 108 S., Stockholm 1921.
- Børnpsykologi, 184 S., Stockholm 1933.
- Skolbarnens sjælsliv (overs. til Dansk af Martha Steinthal), 160 S., København 1934.
- Nørvig, A. M.: Anvendt Børnpsykologi, 139 S.
- Børnesorger — Børneglæder, 189 S.
- Det sunde Barn og dets Forældre, 207 S.
- Rasmussen, Vilh.: Børnehaverbarnet, 74 S., København 1909.
- Et Barns Dagbog, 110 S., København 1922.
- Schjelderup, H.: Nevrose og opdragelse, 154 S., Oslo 1937.
- Psykologi, 375 S.
- Sigsgaard, J.: Barnets Verden, 119 S.
- Ulin, C.: Från spädbarn til skolbarn, 289 S.
- Watson, J. B.: Psykologisk barneopdragelse, 151 S., Oslo 1932.
- Wernstedt, Wilh.: Barnens Sjælsliv, 216 S., Stockholm 1936.

b) Psykoanalyse, individualpsykologi o. l.

- Adler, A.: Menneskekundskab, 284 S., København 1930.
- Baudoin, Ch.: Barneopdragelsens psykoanalytiske baggrund, 302 S.
- Egeberg, O. H.: Problemer i Barneopdragelsen, 111 S.
- Freud, S.: Det ubevidste, 124 S., København 1920.
- Lane, Homer: Barnens fyra åldrar, 161 S., Stockholm 1933.
- Neill, A. S.: Vanskelige Børn, 240 S., København 1933.

Som Supplement til Psykologiundervisningen anbefales endvidere »Psykologiske Studier«, udgivet af »Unge Pædagoger«, 1. Serie. *Intelligensforskning* omfatter:

- Larsen, Skjold: Performanceprøver, 15 S.
- Rattlef, Anker: Rorschach-Testen, 15 S.
- Sigsgaard, Jens: Om Intelligensudviklingen hos Børn, 16 S.

B. Pædagogik.

- Skovgaard-Petersen, K.: Cattel's Intelligenc Test's, 12 S.
- Torpe, Harald: Intelligenstestens Begyndelse, Alfred Binef, 16 S.
- De med * betegnede Bøger er fra Serien »Psykologisk-pædagogisk Bibliotek«.
- Bagger, H. Friedrich Fröbel, 101 S.
- Bang, N.: Oversigt over Opdragelsens og Undervisningens Historie, 211 S.
- Christiansen, Alfr.: Vore Børns moralske Opdragelse, 161 S., København 1944.
- De unges Sjæleliv, 1941. De unges Forlag.
- Førster: Opdragelse til Karakter.
- Hetzer, H.: Lék och Leksaker, 88 S., Stockholm 1937.
- Højberg-Pedersen, R.: Alle Børn kan tegne, 74 S.
- Brug Fantasién, 110 S.
- Krämer, Vera v.: Os betroet, vi og vore Døtre, oversat af Esther Malling, Kbhvn. 1932.
- Ligthart, Jan: Barndomsindringer. Om Opdragelse.
- Mattson, G. m. fl.: Barn i skapanda verksamhet, 163 S., Stockholm 1941.
- Montessori, M.: Barndommens Gaade, 256 S.
- Haandbog i Montessori Metoden, 108 S.
- Morthorst, Grethe: Slægten, som kommer, Kbhvn. 1940.
- Myrdal, A.: Bybørn, 207 S., Kbhvn. 1936.
- Rigtigt Legetøj, 56 S., Kbhvn. 1937.
- Rifbjerg, Sofie: Børns Kaar i Storbyen.
- Russelt, Bertrand: Om Opdragelse. (Om Education. London 1928).
- Pauli, Ebba: Våra barns moraliske fostran, udg. af Svenska Fattigvårdsförbundets Barnavårds-skola. Stockholm 1921.
- Sandels: S. og M. Moberg: Barntrådgården, 235 S., Stockholm 1945.
- Sigsgaard, J.: Frøbel og Montessori, 19 S.
- Pædagogiske Randbemærkninger, 21 S., København 1945.
- Skalts, Vera, Andersen, Nina og Mortensen, Inger Kristine: Barnet og Samfundet.
- Wulff, B.: Friedrich Fröbel, 155 S. København 1945.
- Iagttagelseskemaer:*
- Rifbjerg, S.: Psykologisk Iagttagelse af Børn, 25 S.
- Sigsgaard, J.: Iagttagelseskema til psykologisk Karakteristik af Børnehaverbørn, 11 S.
- C. Sindshygiejne.
- Bowman, K. M.: Sindshygiejne til Hverdagsbrug, 234 S.
- Ellermann, M.: Sind og Mennesker, 105 S.
- Sherman, M.: Mentalhygiejne og Opdragelse, 264 S.
- Stürup, G. K.: Sindshygiejens principielle Afgrænsning, 15 S.

Bilag 3.**Nærmere Angivelse af Indholdet af Undervisningen i de manuelle Fag.**

(Forlaget § 15.)

Værktøjskøre:

Kendskab til Øvelse i Brug og Slibning eller Vedligeholdelse af nedennævnte Værktøj og Materialer:

Blyant
Lineal
Passer
Trekant
Vinkel
Saks
Hultang
Behandling af Pensler
Brug og Slibning af Snitekniiv
Papskærerkniv

Værktøj til Træsøjld:

Løvsav
Forskellige Bor
File, Sandpapir, Staaluld
Hammer
Høv
Sav (Nedstrygesav, Stiksav o. s. v.)
Malerværktøj.

Materialegrupper:

Disse bør være gennemarbejdede:

1. Papir (herunder ogsaa Crepepapir)
2. Karton
3. Pap (Pergament)
4. Stof (Arbejder for Børn og f. Eks. Dukketøj).
5. Garn
6. Bast
7. Voksdug
8. Læder
9. Linoleum
10. Farver
 - a. Vandfarve
 - b. Oliefarver
 - c. Farveblyanter
 - d. Farvekridt

11. Læk (Cellulosebehandling bør kunne).

12. Ler

13. Værdiløst Materiale (Propper, Flasker, o. s. v.)

a. Krydsfiner

b. Lister

c. $\frac{1}{2}$ Tommetræ

Frit Arbejde.

Der bør i hvert Tilfælde kræves frie Arbejder i følgende Grupper: 1. Papir, 2. Karton, 3. Stof, 4. Linoleum, 5. Vandfarvemaling, 6. Lerarbejde, 7. Værdiløst Materiale, 8. Træsøjld.

Bilag 4.

Afgangsbevis*)

fra

(Børnehaveseminariets Navn)

for

(Elevens Navn)

født den / 19 har i Aarene 19 — 19 gennemgaaet den almindelige 2-aarige praktiske og teoretiske Uddannelse som Børnehavælærerinde.

Sted og Dato

Underskrift

(Forstænder)

De af Eleven under Uddannelsen og ved den afsluttende Prøve opnaaede Vidnesbyrd findes anført paa omstaaende Side.

Vidnesbyrdene er afgivet med Anvendelse af følgende Betegnelser:

Særdeles godt: en Præstation, der er fuldt tilfredsstillende og væsentligt udover det normale.

Meget godt: en helt tilfredsstillende Præstation.

Middel: en Præstation, der er forsvarlig, men ikke hæver sig over Gennemsnittet.

Under Middel: en Præstation, der er forsvarlig, men dog ikke naar, hvad Eleverne normalt kan yde.

Ringet: en Præstation, der ligger betydeligt under Middel, men dog kan passere.

Vidnesbyrd for den teoretiske Undervisning, afgivet paa Grundlag af Elevens Arbejde i Fagene i Løbet af den 2-aarige Uddannelse.

Fag Bedømmelse, jfr. de foran Evtentuelle yderligere Udtalelser anførte Bestemmelser af Lærerne i Faget

Psykologi

Pædagogik

Børnehavælære

Sociale Fag og
Børnelovgivning

Sundhedslære

*) Afgangsbeviset tænkes trykt i det sædvanlige Format for andre Afgangsbeviser med rigelig Plads til de forskellige Udtalelser.

Fag Bedømmelse, jfr. de foran Evtentuelle yderligere Udtalelser anførte Bestemmelser af Lærerne i Faget

Naturkundskab og

Biologi

Dansk og Børnelitteratur

Sang og Sanglege

Tegning

Rytmik og Gymnastik

Mannelt Arbejde,
herunder Træsøjld.

Ved den afsluttende Prøve opnaaedes følgende Bedømmelser:

Den skriftlige Prøve over et opgivet almindeligt Emne inden for den psykologisk-pædagogisk Fagkreds

Den skriftlige Prøve i Børnehavælære

Den mundtlige Prøve i Hygiejne

Den mundtlige Prøve indenfor Faggruppen social Lovgivning og Børnelovgivning

Den praktiske Uddannelse er gennemgaaet i nedenævnte Børnehaver.

De efter Afslutningen af hvert Semester af Børnehavelejerne afgivne Bedømmelser af Elevens Arbejde og Evner angives i Afskrift i nedenstaaende Rubriker.

1. Semester: Børnehavens og Lederens Navn:

2. Semester: Børnehavens og Lederens Navn.

3. Semester: Børnehavens og Lederens Navn:

4. Semester: Børnehavens og Lederens Navn:

Paa Grundlag af disse Bedømmelser og Kendskab iøvrigt til Elevens Arbejde afgives af Seminarieforstanderen følgende Hovedbedømmelse af Eleven om dennes Egnethed som Børnehavælærerinde:

Underskrift

Bilag 5.

Praktikstedets Udtalelser angaaende Børnehaveseminarielev:

(Elevens Navn)

(Seminariets Navn)

Kl.

(Børnehavens Navn)

fra / — til / — Nr.

Praktikstedets Udtalelser til Afgangsvirnespørrdet underskrives af Lederen, og Udtalelsen skal saa vidt muligt indeholde Oplysninger om følgende Punkter:

Fremmøde, Precision, Orden:

Interesse, Flid:

Ejner til at iagttage og forstaa Børnene, enkeltvis og i Flok, Fantasi og Opfindsomhed, Humør, Samarbejdsevne, Selvstændighed, Evne til at omsætte Teorien i Praksis:

Omhø for Børnenes legemlige Pleje, Tilrettelæggelse af og Overblik over Arbejdet, praktisk (hushj) Arbejde:

Lederens Bedømmelse til Optagelse i Afgangsbeviset:

Praktikstedets nærmere Udtalelser til Seminariet:

.....
Underskrift

DANSK BØRNEHAVERAAD.

København, den 7. Marts 1497.

Til Uvalget til Udarbejdelse af fælles Reklingslinier for den paa de omtrentlige Børnehaveseminarier stedsfyndende Uddannelse af Børnehavvelærerinder.

Dansk Børnehaveraad tillader sig høfligst at henvende sig til det aerede Udvale angaaende det Spørgsmaal om Videreuddannelse for Børnehavvelærerinder gennem et supplerende 3die Aar, som for Tiden behandles i Udvaleget.

Gennem Foreningens indløsteede Erfaring gennem Aarenes Løb staar det os klart, at en saadan Videreuddannelse vil være i høj Grad paakrævet. Den daglige Arbejdstid i Børnehaven er saa lang og af en saa krævende Art, at Aftenkursus kun i meget ringe Grad lader sig praktisere i et saadant Omfang, at de gaver et tilstrækkeligt grundigt Udbytte. Ligeledes maa vi pege paa, at de lave Lønninger har medført, at Børnehavvelærerinderne hidtil ikke i væsentlig Grad har været i Stand til at tilegne sig nogen egentlig Videreuddannelse. Et Forhold vi fuldt ud erkender og føler som en stor Mangel.

Vi ser derfor hen til en saadan Videreuddannelse med Forhaabning om, at den maa være medvirkende til at placere Børnehavvelærerinderne paa det kulturelle Niveau, som vi ifølge vort Arbejdes Betydning burde være berettiget til. Det er os derfor magtpaaliggende at fremkomme med følgende Synspunkter:

- 1) At den supplerende Uddannelse ikke maa blive af kortere Varighed end et Aar.
- 2) At der ved Tilrettelæggelsen af Uddannelsens Indhold lægges Vægt paa Børnehavvelærerindernes kulturelle Udvikling og en dybere Indførelse i Hovedfagene ved den egentlige Uddannelse: Pædagogik og Psykologi, samt at der gives Lejlighed til at erhverve Kendskab til eventuelle Reformer paa det praktiske Børnehavearbejdes Omraade.
- 3) At de økonomiske Vilkaar gøres saa gunstige, at disse ikke kan afholde nogen fra at tilegne sig Uddannelsen.
- 4) At den supplerende Uddannelse gøres tilgængelig for alle Børnehavvelærerinder og tilrettelægges saaledes, at enhver Børnehavvelærerinde indenfor en rimelig Aarrække vil kunne faa Lejlighed til at deltagiggøres i den.

Vi vilde endvidere anse det for ønskeligt, om Udviklingen maatte gaa i Retning af en obligatorisk 3 Aars Uddannelse for Børnehavvelærerinder, eventuelt med en mellemliggende Praktikperiode paa 1 Aar.

Endelig ønsker vi at udtale vort Haab om, at der, naar den videregaende Uddannelse gennemføres, i de første Aar i videst muligt Omfang maa kunne aabnes Mulighed for, at ogsaa ældre Børnehavvelærerinder, f. Eks. indtil 45-Aars Alderen, kan optages til Uddannelse.

Med Haab om, at det maa lykkes Udvaleget at finde de bedst mulige Betingelser for Gennemførelsen af denne vigtige Sag, tegner

med Højlægelse

sig. *Margrete Jensen.*

Landsformand for Dansk Børnehaveraad.

Bilag 7.

Redegørelse for en Undersøgelse vedrørende Elevernes økonomiske Forhold under Uddannelsesstiden, foretaget af Elevernes Fællesraad.

Der udsendes i 1945 ca. 300 Spørgeskemaer til Elever, tilsluttet Elevernes Fællesraad. Heraf modtog man 256 Skemaer i udfyldt Stand. Spørgsmaalene angik:

1. Tidligere Uddannelse.
2. Aldersfordeling.
3. Forsørgers Erhverv og Indtægt.
4. Muligheder for Financiering:
 - a) gratis Kost og Logis.
 - b) Legater — hele og halve Fripladser.
 - c) Opsparing, Laan, Arv, Gæld.
 - d) Arbejde i Uddannelsesstiden.

37 pCt. forsørges helt med Kost, Logis, Skolepenge, Bøger o. s. v. af Forældrene.

25 pCt. forsørges delvis af Forældre, idet de faar Kost og Logis, medens de maa klare de øvrige Udgifter af Opsparing, Laan eller Legater. Nogle kombinerer Opsparing og Laan, andre Opsparing og delvist Arbejde, og nogle Laan og Arbejde.

Laanenes Størrelse fordeler sig jævnt fra 500 Kr. til 3—4000 Kr. Ingen over 4000 Kr. Af de opsparede Beløb er langt de fleste, nemlig 80 pCt., under 2000 Kr.

Opsparingen har taget 2—3 Aar for de mindste Beløbs Vedkommende og 8—9 Aar for de størstes.

Da 49 pCt. af Eleverne tidligere kun har været beskæftiget ved Børnepleje, Husgering o. l., har de maattet undvære mange Goder for at kunne komme til at tage denne Uddannelse. For dem, der har Laan, kommer en trang Tid bagfter, idet Tilbagebetaling og Forrentning maa ske af en meget lille Løn.

Det skulde derfor i høj Grad være berettiget, naar Fællesrådet paa Elevernes Vegne ansøger om en Understøttelse i Uddannelsesstiden, der gaar ud over Udgifterne til Skolepenge, Bøger o. s. v., nemlig ogsaa Kost og Logis. En saadan Hjælp forudsætter naturligvis, at Statsstøtten til Uddannelsesstederne forhøjes væsentligt. Elevernes Fællesraad foreslaar, at der knyttes Statsstipendier til Uddannelsesstederne, som saa kan udbetales til særligt trængende efter Ansøgning (Fælles Ansøgningsskemaer). Vort Forslag gaar ud paa, at der skal kunne ydes ubemidlede Elever *indtil 600 Kr. aarligt samt hel Friplads*. Disse 600 Kr. er kun en Hjælp til Selvhjælp. Det bemærkes, at i Følge Statistikken er 28 pCt. af Eleverne henvist til helt at klare sig selv.

Det er ved en Undersøgelse foretaget i December 1946 fastslaaet, at 60 pCt. af Eleverne kommer fra Hjem, hvis Forsørgers Indtægter ligger under Sygekassegrænsen.

Fællesrådet paaskønner i høj Grad det Arbejde, Udvalget udfører for at skabe ensartede Retningslinier for Uddannelsen. Vi mener bare ikke, at Arbejdet kan føres til Bunds, hvis ikke samtidig det økonomiske Grundlag lægges.

Elevernes Fællesraad.

Bilag 8.

Ordningen i Sverige, Norge og Finland.

Udvalget har indhentet Oplysning om, hvorledes Uddannelsen af Børnehavelærere er tilrettelagt i Sverige, Norge og Finland og skal paa Grundlag heraf i Hovedtrækkene angive følgende angaaende de her gældende Ordninger:

I *Sverige* foregaar Uddannelsen paa 6 forskellige private Børnehaveseminarier.

De Bestemmelser, der er gældende for Uddannelsen m. v. i Sverige er udformet paa Grundlag af Forslag fra »1941 Ars Befolkningsutredning«.

Om Optagelse paa Børnehaveseminarierne gælder, at Ansøgeren skal være fyldt 20 Aar, men ikke fyldt 30 Aar, ved Lægeattest godtgøre, at hun er fri for saadan Sygdom eller Legemsfejl, som kan være en Hindring for Arbejdet paa Seminarier eller indvirke skadeligt paa de andre Elever, eller som kan gøre hende uegnet som Børnehavelærerinde. Som Forkundskaber for Optagelse paa et Børnehaveseminarium kræves Realeksamen eller højere Eksamen, Gennemgang af den højere Folkeskole eller »Andre årskursus vid folkhögskola« eller endelig Bevis for, at hertil svarende Kundskaber er erhvervet paa anden Maade. Desuden fordrer Foruddannelse i Barnepleje (barnsköterskekurs) samt Børnesygepleje, dog at der forsaavidt angaar det sidste Krav paatænkes oprettet et lettere Kursus for i hvert Fald de Børnehavelærere, som skal gøre Tjeneste som Forstanderinder ved Daghem. Endelig fordrer der Bevis for Praktik ved en Barneplejeinstitution.

I Praksis regnes der jævrigt med en forudgaaende Uddannelse i Barnepleje i 4—6 Maaneder, medens Forholdet med Hensyn til Uddannelsen i Børnesygepleje er det, at de paagældende normalt har gennemgaaet et Kursus paa et Børnehospital, hvis Varighed varierer fra et halvt til et helt Aar.

Undervisningen, der er to-årig, bestaar baaede i praktisk og teoretisk Undervisning. Der er ikke foreskrevet nogen Eksamensordning for de svenske Børnehaveseminarier, men der er fri Adgang for dem til paa egen Haand at fastlægge eventuelle Prøver til Bedømmelse af Elevernes Egnethed.

Den svenske Tilskudsordning.

Reglerne for Tilskuddene til »Forskoleseminarierne« findes i kgl. Majestäts Brev af 29. Juni 1945 til Socialstyrelsen. Ordningen kan i Princippet karakteriseres som en Tilskudsordning, baseret paa Lærertilønningerne.

De faste Tilskud udgør:

- a) til Lønning af Rektor (d. v. s. Seminarieforstanderen) 2000 Kr.
- b) til Lønning af Forstanderen for Praktikundervisningen 2000 Kr.

De varierende Tilskud udgør:

c) *Til enkelte Lektioner og Forelæsninger:* $\frac{2}{3}$ af den faktiske Udgift hertil, dog at Lektionerne ikke berettiger til højere Statistiskud end $\frac{2}{3}$ af de Timebetalings-satser, der er fastsat for Undervisning i »småskoleseminarierne« (der svarer til det vi paa Dansk kalder Forskoleseminarier), og at Tilskuddet til Forelæsninger ikke

maa beregnes i Forhold til et højere Honorar end 20 Kr. pr. Forelæsnung, hvorhos tilskudsberettigende Forelæsninger kun maa gives i følgende Emner: medicinsk Barnepleje, social Barnepleje, Psykologi og Pædagogik. Maksimumsbidraget indenfor denne Gruppe udgør 10,700 Kr. pr. Seminarium.

d) Til Lønning af Praktikledere (Ledere af de Børnehaver, hvortil Seminarielevens praktiske Uddannelse er henlagt) gives der Tilskud med højst 6000 Kr. til Seminarier med højst 50 Elever, dog maa der ikke beregnes Statistiskud til disse Lønninger med mere end 1000 Kr. pr. Praktikleder.

Heretter udgør Maksimumstilskuddet til Seminarier med over 50 Elever:

Rektorløn	2,000 Kr.
Praktikforstanderløn	2,000 —
Lektioner og Forelæsninger (maks.)	10,700 —
Faste Lærere (maks.)	7,000 —
Talt	21,700 Kr.

For Seminarier med 50 Elever udgør Maksimumstilskuddet 20,700 Kr. (idet Maksimumstilskuddet til Lønning af de faste Lærere udgør 6000 Kr.) og for Seminarier med færre Elever end 50 nedsettes Maksimumstilskuddet fra de 20,700 Kr. med 410 Kr. for hver Elev, hvormed Elevtallet er lavere end 50. Det er i hvert Fald en Betjning for Tilskud overhovedet, at Seminarier har mindst 25 Elever, se nedenfor.

Som Vilkaar for Opnaelse af Statistiskud gælder det,

at Seminarier staar under Tilsyn af Socialstyrelsen,

at Elevtallet ved Efteraarsterminens Begyndelse er mindst 25 Elever, fordelt paa to Aarskurser,

at Termsafgiften til Seminarieret højst er 150 Kr. pr. Elev,

at der ved Seminarieret findes mindst følgende Antal Fripladser, nemlig:

ved Seminarier med mindst 50 Elever mindst 10 Fripladser	45—49 — — — 9 —
—	40—44 — — — 8 —
—	35—39 — — — 7 —
—	30—34 — — — 6 —
—	25—29 — — — 5 —

som fordeles af Socialstyrelsen efter Rektors Forslag,

at der kun optages saadanne Elever, som opfylder visse nærmere angivne Betingelser med Hensyn til Alder, Helbred, teoretisk og praktisk Foruddannelse.

Med Hensyn til Seminaristilskuddene maa det bemærkes, at Socialstyrelsen i Skrivelse af 29. Juni 1946 til Socialdepartementet (foranlediget af nærværende Udvalgs Forespørgsel) har oplyst, at de ovenfor angivne Tilskud har vist sig ikke at være tilstrækkelige til at financiere »Forskoleseminarierne«, hvorfor Socialstyrelsen overvejer at foreslaa kgl. Majestæt at indføre et Lejetilskud paa højst 10,000 Kr. pr. Seminarium.

Stipendieordningen.

Udover de Fripladser, ethvert Seminarium er forpligtet til at yde for at opnaa Statistiskud, ydes der Støtte til Eleverne ved Statsstipendier efter Regler, der findes i kgl. Majestäts Kungörelse af 21. December 1945.

Stipendierne udgør højst 75 Kr. pr. Læsemaaned for Elever, som i særlig Grad trænger til Stipendium (3. Behovsgrad), 50 Kr. pr. Læsemaaned for Elever, der er ubemidlede (2. Behovsgrad) og 25 Kr. pr. Læsemaaned for mindrebemidlede Elever (1. Behovsgrad).

Ved Klassificeringen af Eleverne i Behovsgrader tages der Hensyn, dels til Elevernes egne økonomiske Forhold, dels til Forældrenes Forhold.

Stipendierne fordeles af Socialstyrelsen efter Forslag fra Rektor.

I Norge er Uddannelsen samlet paa eet Seminarium: Barnevernsakademiet i Oslo, der er en privat Institution, oprettet i 1935. Staten har 2 Repræsentanter, Oslo Kommune 1 Repræsentant i Akademiets Bestyrelse.

Om Optagelse paa dette Seminarium gælder det, at Eleven skal være fyldt 20 Aar, have gennemgaaet $\frac{1}{2}$ Aars Spædbarnspleje, $\frac{1}{2}$ Aars Husmoderskole og have Praksis med Børn i Alderen 3—7 Aar, helst i Form af et Semesters Praktik paa en anerkendt Børnehave.

Det er ønskeligt, at Eleven er musikalisk.

Undervisningen, der er to-aarig, bestaar ogsaa i Norge baade i praktisk og teoretisk Undervisning, saaledes at Teorien og Praktikken gennemgaaes semestervis. I første og sidste Semester gives teoretisk Undervisning.

I de praktiske Semestre er een Formiddag og to Eftermiddage afsat til Teori; de øvrige Dage har Eleverne Heldagspraktik. Man er opmærksom paa, at denne Ordning har sine Mangler, men paa Grund af manglende Elevejhjælp paa Institutionerne, har Ordningen hidtil maattet fortsættes.

Den praktiske Uddannelse slutter med en praktisk Prøve med Børnene. Uddannelsen afsluttes iøvrigt med skriftlig Eksamen, hvorefter Eleverne faaar Diplom og Emblemm.

Kirke- og Undervisningsdepartementet udnævner Censorer i de forskellige Fag.

Der er iøvrigt ikke fra det offentliges Side givet nærmere Regler for Undervisningen m. v. paa Barnevernsakademiet, ligesom der ej heller findes nogen egentlig Tilskudsordning fra det offentlige, men Oslo Kommune har siden 1936 givet Akademiet gratis Lokale, og har i en Aarrække ydet 2 Stipendier à Kr. 1800 til Elever, bosat i Oslo. Akademiet har derhos i 1946 gennem Socialdepartementet for første Gang modtaget Statsstøtte i Form af en Bevilling paa 16,000 Kr., som hovedsagelig skal uddeles som Stipendier til Eleverne.

Ogsaa i Finland er Børnehavælærerinduddannelsen samlet paa eet Sted, nemlig: »Hanna Kohmans og Elisabeth Alanders Anstalter«, der i Almindelighed benævnes »Ebenzerhemmet« i Helsingfors. Ebenzerhemmet, der er en privat Institution med Statsstøtte, underlagt Socialministeriet, meddeler baade teoretisk og praktisk Uddannelse af Eleverne, idet den sidste finder Sted paa de af Hjemmet drevne Børnehaver. Som Betingelse for Optagelse kræves en Alder af mindst 19 Aar, Helbredsstatist og visse Forkunskaber samt en god Sangstemme. I Forbindelse med Uddannelsen, der er 2-aarig, gives der hyppige Instruktionskurser.